

Tibetan Buddhist Resource Center

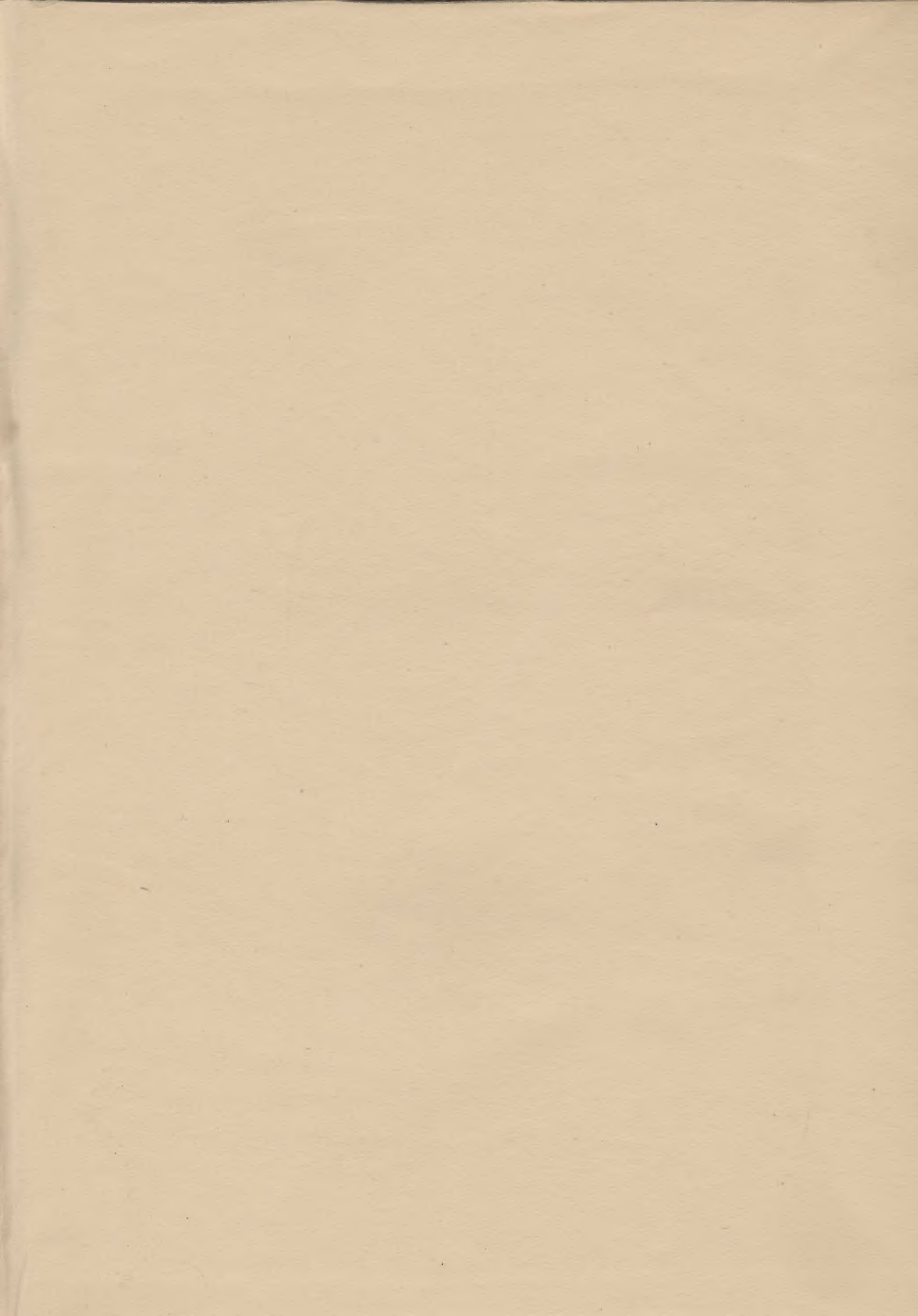
Text Scan Input Form - Title Page

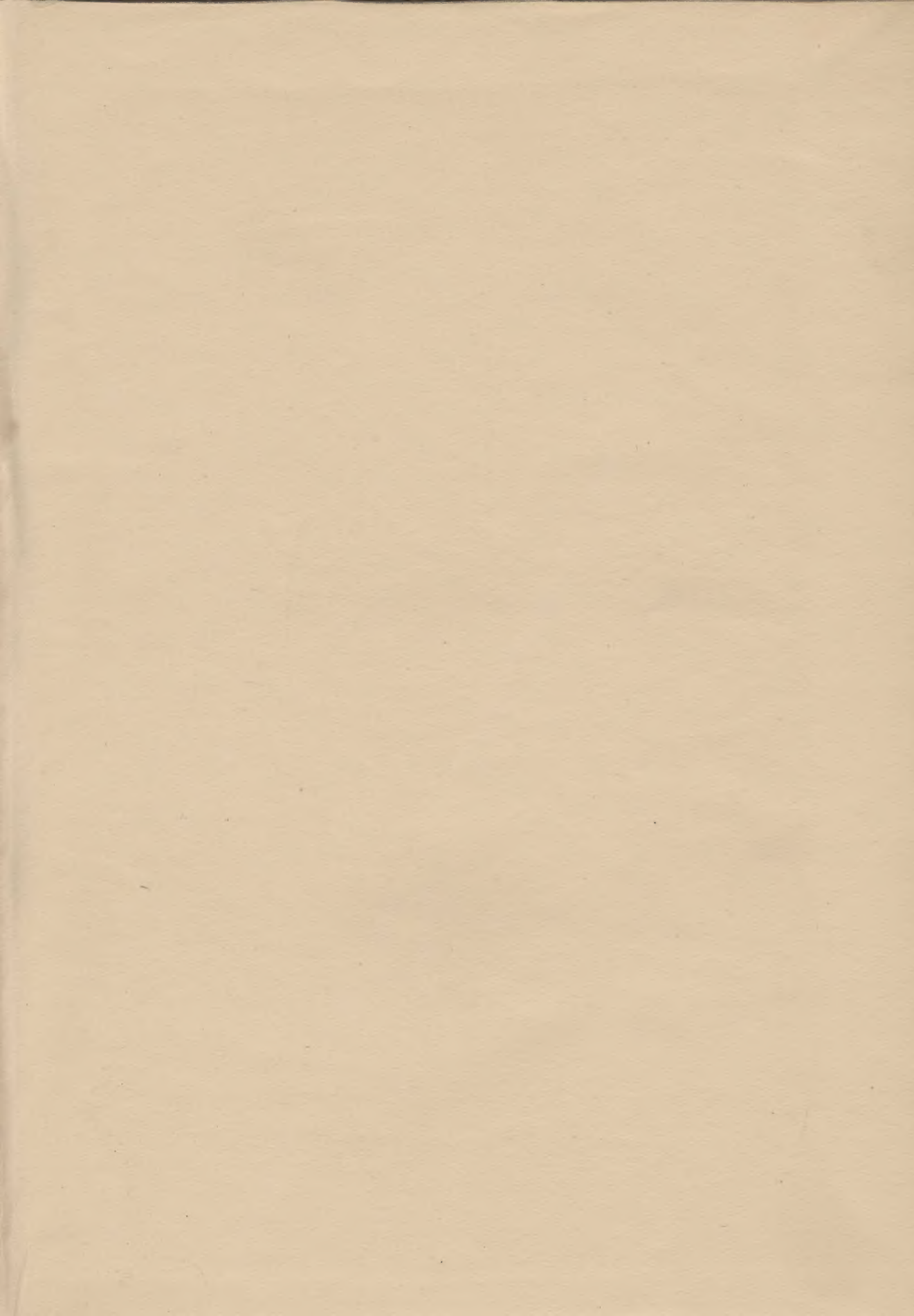
Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23991
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	129
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 129

TREETOP
TO
TURN

tree-top n गवक्षिजालम्, दुमगम् R.

trellis-work गवक्षिजालम् W.

tremble vb I कम्प cl 1 (ep. also) कम्पत

कम्पाति
(ep. also) MBh, BhP, Pancat, etc, प्रकम्प, प्रकम्पत MBh,

R - उकम्प, उकम्पत Kathas, Git (as the earth

प्रोक्कम्प A Kad, कम्पाय Nom कम्पायत Comm

on VarBrS, संकम्प, संकम्पत MBh, R, संप्रकम्प

संप्रकम्पत Kath - विप् (or वप्) cl 1 वपत

ep. also वपाति RV, etc, प्रवप्, प्रवपत, प्रवपाति

MBh, Kav, etc, संवप्, संवपात SankhBr, MBh - उद्वप

उद्वपत AV 5.21.2, TBr, Kath, MBh - विविप्, विवपत

Kaus' — परिवप् परिवपत R — स्फुर cl 6 (Dhatup

28.95) स्फुराति Kaus', MBh, etc , विस्फुर विस्फुराति,

विस्फुरयति (Pān 8.3.76) MBh, Kāv, etc — स्पन्द cl1

(Dhatup 2.13) स्पन्दत (rarely स्पन्दाति) PārGr, Car,

MBh, etc — पारिस्पन्द, पारिस्पन्दत MBh, R, पारिस्पन्दाति,

विस्पन्द विस्पन्दत MBh, Hariv — प्रचल प्रचलाति

(rarely प्रचलत) TBr, MBh, etc , प्रविचल, प्रविचलाति

MBh — चल cl 1 चलाति MBh, etc, संचल, संचलाति

MBh, R — तरलाय Nom तरलायत Heat 2.1.709, उत्तरलाय

Nom

उत्तरलायत Kād — उ॒दि॒ज्ज् उ॒दि॒ज्जते (rarely उ॒दि॒ज्जते)

उ॒दि॒ज्जाति (rarely) — परि॒धू॒र्ण् , परि॒धू॒र्णाति MBh —

वि॒त्रस् वि॒त्रसाति, वि॒त्रस्याति MBh, Kāv, etc., ~~वि॒त्रस्~~ cl 1

त्र॒साति cl 4 त्र॒स्याति RV 6.14.4 & 10.85.5, AV 5.21.8, ŚBr, etc

वे॒ह् cl 1 वे॒ह्णाति Kāv, Kathās, etc, वि॒वे॒ह्

वि॒वे॒ह्णाति Kathās — ले॒लाय, ले॒लायति, ले॒लायते MaitrS,

Br, Up, ĀpŚr — प्र॒व्यथ् प्र॒व्यथते MBh, R, etc — सं॒रेज्

सं॒रेज्जते ŚBr, रे॒ज् cl 1 रे॒ज्जते RV — प्र॒हृ॒क् प्र॒हृ॒क्ति,

प्र॒हृ॒क्ति AitĀr, Kāv — उ॒ल्लस् उ॒ल्लासाति, उ॒ल्लासते

BhP, Pāncar, etc — व्यथ — cl 1 (Dhātup 19.2) ~~xxxx~~

~~xxxx~~ व्यथत (ep. also व्यथाति RV, etc — अवध्यम्)

pass Bhpr — लङ् — cl 1 लङ्ति Das 10.36, Bālar 8.77,

Kathas 18.7, 85.11 — न्यज् न्यजाति Kir 15.22,

उदेज् उदेजाति, + एज् — cl 1 एजाति RV, AV, SBr,

BhP — र्वल् — cl 1 र्वलाति R, Naish, Gīt, Sāh — कुरा कुराय

Nom कुरा कुरायत् Mricch — धमधमाय Nom धमधमायत्

Mālatīm 7. $\frac{1}{2}$.

II ३ पाव् — intens कचाय Nom कचायात्

अध्याययत RV 2.25.3, 4.1.2 - लप cl 1 लपत

Kavik-alpadr - अहल, अहलीत Bhatt - लप cl 1 लपत

Lalit, लय .

III लप el 1 लपत Dhātup 1.7 - लल

cl 1 ललीत Dhātup 15.30 - क्षम cl 1 क्षमते (only

क्षुभयति

once Ch p) cl 4 क्षुभयति, क्षुभयते cl 5 क्षुभयति only

Bhatt) - क्षमाय cl 1 क्षमायत Dhātup 1.45 - क्षवल

cl 1 क्षवलीत v.l. क्षल hātup 15.32 - लप cl 1

लपत Dhātup 10.8 - लप cl 1 लपत Dhātup 10.5

8 - तड् cl 1 तड्ति Dhat p 5.41 - भस् cl 1

भयसात - सेव caus or cl 10 रयति Dhatup

35.84 Vop - स्फुल cl 6 (Dhatup 28.96) स्फुलाति

Dhatup .

to tremble all over संतर संतसति, संतरयति

Bh, Kav, etc to t. at विज् intens वविज्यते (dat) PV,

प्रेज् प्रेजाते (acc) PV 1.38.10 to t. greatly समुद्विज्

समुद्विजाते MBh, विकम्प cl 1 विकम्पते MBh, R, etc to t.

vehemently उपविक्कम्प उपविक्कम्पते MBh 3.15721 to t. vio-

lently सम्पविप् सम्पवप् MBh to t. with fear संविज्

संविजते AV, S .

to cause to tremble कम्प्य caus कम्पयति, कम्पयति

प्रकम्प्य

MBh, R, etc, caus प्रकम्पयति, BhP, विकम्प्य caus विकम्पयति

Kalid, उत्कम्प्य caus उत्कम्पयति, शीकम्प्य caus

शीकम्पयति chip, etc, सम्पारिकम्प्य caus सम्पारिकम्पयति

BhP, पारिकम्प्य caus पारिकम्पयति BhP, सम्पुक्कम्प्य

caus सम्पुक्कम्पयति, संकम्प्य caus संकम्पयति MBh,

प्रतिकम्प्य caus प्रतिकम्पयति MBh, विप् (or वप्)

caus विपयाति, वेपयाति RV, etc, पवेप् caus प्रवेपयाति

RV, etc, उदुप् caus उदुपयाति AV, प्रचल् caus

प्रचलयाति P, प्रविचल् प्रविचलयाति Hariv, तरलय

Nom तरलयाति Hear 5.205, Amar 87, संत्रस caus संत्रसयाति

MBh, Kav, etc, वित्रम् caus वित्रासयाति Mn, MBh, etc, त्रस्

caus त्रासयाति (ep. also Ā) MBh, etc, रज् caus रजयाति

RV, रज् cl 1 रजाति, रजात (P) RV, उदेज् caus

उदेजयाति Kas on Pān 3.1.1 8, प्रैज् caus प्रैजयाति

RV 4.22.3, धू cl 5 धूनाति, धूनुते

cl 6 धुनोति, धुनुते cl 2 धुवति cl 1 धवति RV, etc,

व्यथ व्यथयति RV, etc, हल
 व्यथ व्यथयति RV, etc, हल
 व्यथ व्यथयति RV, etc, हल

(when prepositions prefixed) हलयाति Bhatt, शालिपाति

शालिपाति Susr to make to t. कम्प caus कम्पयति,

कम्पयति MBh, R, etc .

' before whom the Vasyus tremble ' (H. of a prince)

वसिष्ठस्य m RV 1.4f, 7f. 10, TS, TāndyaBr, Bh, Hariv, VP

4.3.13, वसिष्ठस्य m BhP 9.6.33ff one under whom the earth

trembles वसिष्ठस्य mfn BhP 1.9.37 .

trembling वसिष्ठस्य m AV, etc - 14: Kauś, BhP

वसिष्ठस्य m AV 12.1.18 .

caused to tremble क, १२९८

mfn MBh 4.1290, Tattvas

— ३१०८, १२५८

mfn arBrS, Ragh 2.13

३१०८, १२५८

mfn R,

उत्तरलित

mfn Balar, विनासित

mfn Bh, R made to t

३०८, १२५८

mfn Bhatt

३०८, १२५८

mfn .

to be caused to tremble

क, १२९८

mfn R,

३०८, १२५८

mfn Pan 8.4.34, Sch to be rae to t.

क, १२९८

mfn ,

३०८, १२५८

mfn Vop .

trembling adj I कम्पित Kathās, प्रकम्पित

MarkP, उलकम्पित, सलकम्प Megh, कम्पित

MBh, Ritus, प्रकम्पित R, प्रकम्पित Suparn, R, प्रकम्पित

W, प्रकम्पित Ritus, प्रकम्पित MarkP - कम्पित f(3/1)

Pan, Balar, कम्पित f(3/1), उलकम्प MBh, Kathās,

frab, etc - प्रकम्पित Nir 9.8, उलकम्पित R (B),

वेपथुमत् Sak, वेपथुमत् Sis - वेपथु TS, SBr,

VarBrS, Susr - संजातवेपथु BhP, वेपथुपरीत R, Susr -

वेपथुमत् R - उलकम्प T gana संकलादि Pan 4.2.75

(not in the $\bar{K}as$) - कृतपथ, बहुपथ $\bar{K}as$,

पथ VarBrS - पचलत् MBh, $\bar{K}av$, etc संचल -

पल $f(\bar{g})$ (g पचादि) MBh, etc - उत्तरल

$f(\bar{r})$ Balar, $\bar{K}ad$ - रिल $f(\bar{r})$ MBh, etc स्पन्दित

$\bar{S}ah$ - स्फुरत, स्फुरमाण, विस्फुरित, स्फुरित

स्फुरित $\bar{K}av$, VarBrS, $\bar{P}ancat$ - चोक्त Mricch 1.16,

Ragh, Megh, etc, पचोक्त $\bar{P}anc$, संचोक्त, सचोक्त

Ratnav, Amar - परलीलत Kir - विधूत W - राजक

Bhp 9.6.42 - उत्सासित, उत्सास W - चपल

f(ग) (gan as ३ शी/डादि, शी/यादि & विरपदादि) MBh,

etc - ग्रायुत f(ग) R - ग्रायुत f(ग्राइ T) - वेलीत

— चहुल (गसिदमादि) Ragh, Mesh, Kad, Bhartr, etc —

उगिरथर SBr, etc — ग्रस्त MBh, etc — निस्तल L

— खेल (in comp or ifc g कडादि Ganar 90) Vikr,

Ragh — रज VS, MaitrS — रज RV, AV — रज RV

गुन MBh, R, Sis, गुन .

II कपि RV 10.44.6 — क्षमायित W, क्षमायित

(Pan 3.2.152, Kas) W (applied to the earth) वक्षित

Divyāv, विद्

not trembling निर्वेपन Var, अनस्यत्

अव्यधमान VS, TS.

easily trembling (as a tree) सुखप्रवेप R having

lips t. with स्फुरित्ताधर (comp) Kum having t. eyes

निस्फुरितेक्षण R having t. upper and under lip स्फुरितोत्तराधर

Kum somewhat t. आकम्प 'Sis t. alive to duty धर्मभीरुता

t. all over संततवेषथु t. excessively अतिवेषथु

अतिवेषथुमत t. greatly समाविग्न R t. in the wind

पवनोत्कम्पिनः ak t. much सुप्रवेपितः R t. slightly

आक्रोशः t. vehemently समुत्कम्पनः akam t. violently

tly प्रकम्पनः f(आ or इ) W t. with प्रचालकः

f(इक) (comp) L t. with fear भयत्रस्तः Pancat,

संजसः Bh t. with joy हर्षयुक्तः Bh t. with

the whole body विह्वलितः सर्वाङ्गः Bh

causing to tremble कम्पिनः (ifc), उत्कम्पिनः

(ifc) R, कमानः f(आ) Bh, - (enemies) (said of

Indra) प्रवेपनिनः R, - प्रचालकः f(इक) L, -

उदेजय Pāṇ 3.1.138 - एजितृ - एजय -

क्षुमा for शुभा Comm 'causing men to t.'

जन्मेजयः (Pāṇ 3.2.28) SBr 11.13, AitBr, Śāṅh'sr 16,

Wh, etc .

trembling n I कम्पनम् Susr, कम्पः ABh.

Susr, etc, कम्पितम्, (the act of) कम्पनम्

विकम्पनम् L, कम्पितम् L - वेपनम् Gobh, R, etc, प्रवेपनम्

Car, Pān, Sch, Top, वेपितम् R, उद्देपितम् T, वेपितम्

Santis, प्रवेपितम् Kir, प्रवेपकः, प्रवेपणम् Susr

स्पन्दनम् AsvGr, Pān, etc, स्पन्दितम् Vikh, आस्पन्दनम्

Bhp, प्रस्पन्दनम् Susr - स्फुरणम् Dhātup, L, स्फुरणा

प्रत्रासः AV - चलनम् Pān 1.3.87, 3.2.148, R 5.26.21

Pān, etc, संचलनम् Kāv, Dhātup, प्रचलनम् Naitr

, Pāncat — विधवनम् W, निधुवनम् W, निधुवनम् L,

धु L, निधुवनम् W — परिधुवनः Bhpr स्फरणम् L,

स्फरण, स्फुर (_fc) Sis 2.14, स्फुर mfn Pān-

cat — विस्फारः W — आलेकः — स्फुलनम् L — वपलता —

W — विक्रमः Mricch, etc आन्दोलनम् L — उद्देगः

दोभः MBh, P, Bagh, ikr, Bagh, etc — आस्फोटः,

आस्फोटा L — उद्देगः AV 11.9.17 .

affected with trembling कम्पान्वित mfn for not .

अव्यभिचे Ved inf (Pān 3.4.10) TapS (अव्यभिचे

MaitrS great t. प्रकम्पनम् MBh, Hariv. संज्ञासः MBh,

R, etc resulting from t. ओद्धेय mfn t. motion

प्रकम्पः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc , आकम्पः R 3.62.31,

Vikr
(आकम्पनम् ~~Vikr~~, सकम्पितम् Car, प्रकम्पितम् Var,

कम्पः MBh, Susr, etc the t. of the body अङ्गमेजयत्वम्

Yogas, गान्धकम्पः YogasUp 1 t. of tone स्वरकम्पः L.

it has been trembles लरलितम् impers Git 12.15

so as to t. स्वेत्तम् ind P 2 .

tremblingly सवेपि लभ् ind — यकितम् ind Mālav

1.10 , Gīt, Sāh .

tremendous adj भीम f(आ) RV, etc .

tremor n कम्पः Bh, Susr, etc, उत्कम्पः Susr,

Bhartr, Megh, Kathās, etc, कम्पितम् - परिकम्पः L,

कम्पितम् L वेपथु m AV, etc, वेपः Kaus, BhP,

वेपथु Gobh, R, etc स्पन्दः Kav, Rajat, BhP - स्फुरितम्

Kaliḍ, Bhartr विद्युन्नम - W - विद्युत् f W, विद्युत् W -

स्फूर्ति f thpr. - एज्जाम L.

absence of tremor अव्यथा W. Br affected with t.

जातवेपथु mfn excessive t. अतिवेपथु m having t.

सकम्प mfn Ratnāv, सकम्पन mfn MW, सवेपथु

mfn MBh, Kāv, -Susr manifesting t. लेपनकर mfn R possess-

cc of t. लेपयुक्ता mfn R, Susr, लेपयुक्त mfn ~~Sak~~ Sak

resulting from t. औदय mfn t. from fear भयकम्पः

tremulous adj सकम्प - Ratnāv, सकम्पन् MW,

सौलभ्य - Megh निकम्पित Ritas रावेपथु MBh, Kāv,

Susr - रकुर्वन् - तरल f(आ) MBh, etc, तरलित

Gīt 7.11, ŚārngP - प्रचलित MBh, R, etc, प्रचल MBh,

Kāv, Susr - चलित MBh, etc, चलचल RV 1.164.48, R

5.42.11, Mit, -चलन f(आ) Pan 3.2.148, KapS 1.129,

Sch - विलोल f(आ) Kāv, Kathās, etc, व्यालोल Kāv,

Kathās, etc, लोलित - Śis, लुलित MBh, Kāv, etc - विधूत

W, व्याधुत, व्याधूत Kāv - परिपूत f(आ) - रपादेन

Megh, Rājat ^{उत्तारिन्} ~~स्फुरन्~~.

II ~~स्फ~~ L- ~~स्फुरित~~ - Balar शिशिल f(अ)

Bh.

not tremulous निकम्प - Kāv, Kathā, - अव्यर्थ

R.

become tremulous प्रस्फुरित Bh, Kāv, etc having a t

garland तरङ्गिणहार f(अ) Git 7.14 having tongue like

t. waves (said of river) स्फुरत्तरङ्गिणी Rājat having t.

arm creepers प्रचलन्ताभुज Prab having t. eyes

MarkP, पारिप्लवदृष्टि BhP, पारिप्लवनेत्र Ragh having t.

fingers लोत्तकरा ३. लि Pancar having t. limbs प्रचलाङ्ग

MBh having t. outer corners (said of eyes) लोत्तपाङ्ग

MM made t. लरत्नारित W surrounded by a circle of t. light

(said of a dart) लफुरत्प्रभामण्डक Ragh ' t. eyes ' (a metre

of 4 12 short syllables) लरत्ननयना a t. eyed woman

लरत्नलोचना W ' t. leaved ' (ficus religiosa) ललदलः

ललपत्रः L. t. motion प्रवेपनम् Car, Pan, Sch, Von,

स्फुरितम्

Kālid, Bhartr, चलता Susr 1.32.1

~~चलितम्~~
~~भान्दिलम्~~

Hariv 2893, Negh 94 ,

~~भान्दिलम्~~
~~कम्प.~~

L t.

pronunciation कम्प.

Nir, etc

very t.

ओत्तिरिक्तर .

to
 become tremulous

प्रस्फुर - प्रस्फुरति

RV, etc .

tremulously radiant

प्रभालरत्न

min Sak .

विलोडनम्

tremulousness n परिलम्ब्यम् विलोडनम्, ५

W - परिलम्ब्यम् Kpr 10. ³² ₃₄ तिर्यक्ता Panc t - वैद्युतम्

101 .

trench n कण्ड f Br, KātySr, etc कुल्या

RV, SxAV, etc (ifc f आ) Bagh 7.46, उपकुल्या L —

कोसारः - Comm on KātySr 15.1.9 & 21.3.26, कण्ड —

वल्गुः L .

having encircled with trenches उपकिर्य ind p

Bh 12 lying in a t. (a kind of bow) परिश्रव — mfn

ArshBr 72.3 a t. before the gate of a town परिश्रुतः L

a t. dug for water at the root of a tree रथानिकम् L

a t. round a fort परिश्रवा (once ibc परिश्रवा BhP)

Mn, Bh, Kav, etc a t. round a town परिश्रवा (once ibc)

परिश्रव BhP) Mn, Bh, Kav, etc .

to encircle with trenches उपपरिश्रव .

causing sweat by (putting hot coals in) a trench-

like receptacle (underneath the bed of a sick person)

कषुस्वेदः - Car -

with joy and (yet) with trepidation सहर्षसाध्वसम्

and Malatim .

trespass vb उल्लङ्घ्य caus उल्लङ्घयति - MarkP,

BhP, Das, etc .

to trespass against उच्चर उच्चरति,

उच्यते (Pan 1.3.53) MBh .

trespass n उल्लङ्घनम् Kathās, सीमाउल्लङ्घनम्

व्याभिचारः Mn, MBh, etc .

trespassed against उल्लङ्घित mfn .

to be trespassed against उल्लङ्घनीय mfn Pāncat,

उल्लङ्घनम् mfn Kathās .

trespassing adj उत्क्रमन्त .

not trespassing आवहद्व. नम् .

a badly braided tress of hair

कुवेणी W a small

t. of hair (firstied up separately and then collected

into Veni or larger braid) विकेडी a t. of hair

कुरकः - whose tresses of hair are scattered अवकेजि

जहमार mfn Vas .

The Tretā-yuga अग्नयी fl.

Trewia nudiflora पिण्डारः Var.

trey

त्रेता

VS 30.18, TS 4, Mricch 2.9 .

the cast trey

त्रेताय. - Ch p, Sch .

tried n त्रयम् (chiefly ifc) ChUp, MathUp, n, c c,

त्रितयम् (Pān 5.2.42f) Yājñ, etc, त्रितयम् Mn 2.7,

Pat & Kās, VarBrS, त्रेता -

Mh 14.2759, त्रिता

Nir .

the Buddh triad (Buddha Dharma, and Samgha) त्रयम्

Hear 8 the condition of the fire t. त्रैताल्यम् Hariv 11863

forming a t. त्रिकु mfn RV 10.59.9, Laty, Sulbas 1, Susr

etc ' fruit t. ' (the three myrobalous) फलत्रिकम्

L , ' the three myrobalaus) फलत्रयम् L the t. of

duties (dharma Kama and Artha) त्रिगुणः Kir 1.11 ' t.

of numbers ' ((in arithm) the rule of three) त्रैविध्यम्

trial n विमर्शः PañcavBr, Bh, etc — व्यवहार दर्शनम्

Vāṇ, Sch कष्टि f — परिचयः Kāv .

assembly for the sake of trial विचारार्थसमागमः

being under t. अनुग्रहमान mfn a day of t. आह्वानदर्शनम्

false t. (of a law suit) अन्यथादर्शनम् Vāṇ, Sch (in law)

a former t. of a cause प्राङ्. न्यायः innocence (estab-

ished by t. शुद्धि f Vāṇ subjected to t. अनुभवार्थम्

mfn t. of honesty उपधा Vām, Bhatt, Śis, etc t. of

man पुरुषपरीक्षा t. of the Jewel of Bh-śrma (W. of

wk) ~~गौरीगंगा~~ Cat the water used at an orical or

judicial t. (the defendant drinks thrice of it after some

idol has been washed in it) ~~नैऋत~~ Yajñ 2.95, ~~गौरीगंगा~~

L .

triangle n त्रिकोणम् Ramat p 1.29, त्रिकोणकम्

Ramat p 1.50, त्रिकोणकम् RamatUp 1.50 - त्रिभुजः

Aryabh 2.11 - अष्टम RamatUp 1.52 त्रिभुजः, Sarasam,

शुद्धिः शुद्धिः - Yam - प्रउगम ManGr, Sulbas.

arrangement in the form of a triangle प्रउगमिति

f laitrS the base of a t. कु f Comm on Aryabh for-

ming a t. त्रिकोण mf(311)n VarBrS the ground of a t.

कु f Comm on Aryabh a t. formed by the sides of a

trapezium produced till they meet सूचि f, सूची Col

a t. supporting a large balance

लोरणम .

triangular adj त्रिकोण f (अण् BCh 14, VarBrS,

Phetk - त्रिभुज - त्र्यश Susr 4.2.3 — (a wound)

त्रिपुटक Susr 1.22 .

anything triangular मण्डलम् (rarely मण्डलः g

अधर्चिदि & f इ g गोरदि) Beat the t. out of Trapa

Bispinosa शुद्धात् शुद्धात् Susr a t. place शुद्धात्

शुद्धात् Ka t. position of the planets with reference

to each other ग्रहशुद्धात्कम्.

tribe n विश् f (m only L) RV, A , TS, Br, Bh,

BhP, विश्: f pl विश् विश् विश्-गणः RV, AV, etc

गोत्रम् कुलम्
गोत्रम् W - गोत्रम् (ifc f आ) - वर्णः (वर्णम्

g अधेनोदि (ifc f आ) RV, etc - जा AV 5.11.10 .

applicable to tribe कुलस्यापि mn belonging to

another t. विजायते mfn Kull, विजति mfn Sarvad,

Kull belonging to any t. जाति mfn ifc (Aprāt 4.28,

Pan 5.3.69 & 4.9, 6.3.31, 42& 46) Kātyār, etc belonging

to one of the same t. सावर्ण mfn MW belonging to one's

own t. स्ववर्णे mfn MW belonging to the same t. सजाति

mfn Mn, Yājñ, सयुश्य mfn VS, AitBr, सावर्णिक

mf(ई)n MarkP belonging to the t. of वर्णिन् mf(उनी)n

(ifc) the chief of a t. विश्वपति m RV, AV, TS, कुम्पा

m f RV 10.179.2, AV conduct at variance with t.

जातिवैलक्षण्यम् different t. नैजति m W different

tribes नानाजनाः m pl TānBr giving tribe नण्ड mfn

W a good t, सुवर्ण MW having t. नण्डविरा mfn W

head of a t. जजमान. Pañcat the kind of a barbarous

t. पुष्टिन्दः a man of barbarous t. पुष्टिन्दः a man of

the last t. अन्यवर्णः a man of the second t. कृष्कः

L mark of t. जातिवैलक्षण्यम् W the military t. सैन्यवर्णः जाति

f Mn 10.43 of a different t. भिन्नजातिवर्ण mfn MW, भिन्नवर्ण

mfn MW of a good t. सुवर्ण mf(आ)n MSh 13.2607 of a

low t. अपहृष्टजाति mfn of good t. सुजाति mfn MW,

सुजातीय mfn MW of the same t. सबर्ण mf (आ)n

In, MBh, etc the particular duty of any t. वर्णधर्म. Gaut,

In, etc a particular mixed t. सौपाक. MBh relating to

very t. सर्ववर्णिक mf (इ)n Gaut, MBh relating to one of

the same t. सावर्णिक mfn MW the special business of any

t. करणम् L t. of the Nishādas निषाद सङ्घः.

Var 'union of t.' (matrimonial connection or marriage

between persons of the same caste) वर्णसंयोग. - MarkP

a woman of the last t. अन्त्याया .

tribrach (in prosody) n ^{ताण्डवः, ताण्डवम् -}
^{नकारः - चण्डमः}

(g अष्टाद्यादि) — (in prosody) नकारः .

a kind of Tribulus ^{चण्डमः} L .

Tribulus lanuginosus गोक्षुरः Susr, गोश्वरः L -

चिलकपृकः Npr - चलद्रुमः L - पदन्यासः L - वनशृङ्गा

य, वनशृङ्गाटकः L - व्याघ्रदंष्ट्रः L, व्यालदंष्ट्रकः (Dhanv),

व्यालदंष्ट्रः (L), श्वदंष्ट्रकः L - रथलशृङ्गाटकः,

रथलशृङ्गाटकः L .

the plant Tribulus lanuginosus अश्वदंष्ट्रा L,

अश्वदंष्ट्रा a plant similar to T. lanuginosus रथलशृङ्गाटकः

रथलशृङ्गाटकः L .

tribunal n व्यवहारसनम् Bagh - विचारभू f L,

विचारस्थानम् M - धर्मशास्त्रा V, धर्मसभा L.

Yama's t. यमसभम् Pan, यमसभा Kathas.

tributary a j करदे MBh, करप्रद MBh 3.

14774 - सन्निभत् Bh, सन्निकृत् AitBr.

made tributary करदेकृत MBh 1.4462 a t. prince

सन्निभत् m. IV, AitBr, Kath to make t. विनिविश (with नरे)

caus विनिवेद्यायते MBh to render t. करदीकृ

Hear .

tribute n करः Mn, Vājñ, MBh, etc , करकः —

बलि m RV, etc — देयम् MBh 12.3308 — प्रत्यायः

L .

paying tribute करदायक mfn Hariv , बलिभृत्

mfn MBh , बलिहार mfn AV , बलिहृत् mfn RV, AV, TS

carrying t. बलिवाहन mfn JaimUp paying t. करवत्

mfn payment of t. बलिकर्मन् n PM presentation of t.

बलिकर्मन् n PM receiving t. (said of Agni) बलिमत्

mfn TBr river t. जदीयोहः L the sixth part as a t.

बलिषड्भागः NBh taking the sixth part as t. बलिषड्भाग

हारिन् mfn M 8.308 taking t. करहार mfn BhP a t.

consisting of a ram to be paid (to the king) by the owner

of a flock of sheep अधिकृत्येणः Pan 6.3.10, Pat the t.

paid by tributary princess राज्यकरः Kshitīs t. paid

to a king राजकरः Sinhas to offer as a t. करेकृ

Kathas 19.114 .

to place in tribute विनेविश (with हे caus विनि

वेशयति MBh .

in a trice विद्युत्सम्पातम् ind MBh .

trichinopoly त्रिशिरपल्ली .

Trichoesma zeylanicum कामपर्णिका, कामपर्णी Apr .

Trichopodus colisa रत्नलिङ्गः, रत्नशङ्खः W, रत्नलिङ्गः,

रत्नशङ्खः, रत्नशङ्खः, रत्नशङ्खः Gal .

the fruit of Trichosanthes अमृताफलम् L .

Trichosanthes anguina गुरुकूलकः Bhpr .

the gourd Trichosanthes anguina विविधः Bhpr

5.9.63f .

the plant Trichosanthes bracteata (a creeper with

poisonous fruit) आत्मरक्षा L .

Trichosanthes diceca कटु m Susr, कटुकालाबु

m L— कटुफलः L— कटुसुष्टः L— ककेशादः, ककेशादः L

— कासमर्दिनः L— कुक्कुम् ifc L— कोशातकी (ganag गौरादि

ज्योत्स्नी

and L हरीतक्यादि) L— ज्योत्स्नी L— तिक्तकः L—

तिक्तभिद्रकः L— नागफलः L— पञ्चराशौफलः L

॥ - पटु m L, पटुकः L, पटेलः -

पाण्डु m L, पाण्डुफलः L - बीजगर्भः L - राजनामन्

m L, राजपटोलः L (also राजपटोलक) - राजीफलः L --

वाजिमत m t .

a branch of Trichosanthes dioeca कालिका

fruit of T. dioeca पटोलम् Susr, Panc the fruit of T.

dioeca roxb अमृतफलम् the fruit of T. dioeca राजफलम्

L, रत्नाफलम् Brahmap^r a kin of gourd (T. dioeca)

कुलकम् (ife) L lea of T. dioeca पटु m L

the plant T. dioeca कुष्ठकन्दः Gal , कूळकम् L

the root of T. dioeca रम्यकम् Susr , रमणम्

(ife) G , रम्या L .

the plant Trichosanthes dioeca roxb अमृतफलः .

Trichosanthes palmata किम्पाकः

Bhartr, MarkP

महाकालः Kāv .

the fruit of Trichosanthes palmata किम्पाकम्

R 2.66.6, Jain, Prasannar , वेगः L .

trick vb व्यञ्ज cl 6 (Phatup 28.12) विजति

Phatup .

trick n छलम् (exceptionally m BhP 7.15.12, g

अर्ध-चोदि) MB 8.49 * (अच्छलम्, neg) 187, MBh,

etc (ifc छलम् Kathas 62.164) - कपटप्रबन्धः Hit

कूटस्थना Kathas 57.115, कूटस्थना Kathas, कूटकम्
न

n Das, कूटोपायः W, कूटः, कूटम् L - सुक्ति f

Kāy, Kathās, Pāncar, योगः

Mn, Kathās — साया

RV, "r

etc-प्रपञ्चः

L-विप्रलम्भनानि pl Das' — व्यवसायः W —

मोया

RV — उपधा

MBh, Mn, R — कैतवप्रयोगः —

फकिंका

W — उपेक्षा

L- निमीलिका W — प्रतिहारः L —

संशत n w .

afraid of a trick कुहकचकित mfn Hit free from

रुः निरुपेक्ष

mfn w having a hundred tricks शतमोथ

mfn RV

keeping secret one's t. गूढमाय

mf(आ) n MBh 3.

31.37

naughty t. दुर्गन्तिन Hariv performing malignant

t. असदग्रह , असदाग्रह mfn BhP, असदग्रह mfn Hari

15479, R, BhP, etc (v.l.) rogue's t. धूर्तचिन्ता Kathās

void of trick अमायिक mfn Comm on Kir , अमायिन

mfn MBh 3.1357, BhP, Jain without tricks निश्चायिक mfn

Subh .

tricked adj वञ्चित Bh, Kav, etc — व्यापदिष्ट W

- व्यग्रसित L, व्यवस्त Divyāv. — निकृत MBh, R,

etc .

trickery n वञ्चनता Can — कुहकम् Hit, BhP,

etc, कुहका MBh 5.5461 — चौयम् Hariv 15163f —

कुसृति f Kathas .

to astonish by trickery कुह cl 10 कुहयते

Dhatup 35.47 to cheat t. कुह cl 10 कुहयते

Whatup 35.47 to surprise by t.

कुरु

cl 10

कुरुयते

Whatup 35.47 .

wishing to trick

धिसु

mfn Bhatt.

tricking n छलनम् MBh 6.28 .

trickle vb क्षुत् (क्षुत्) cl 1 (Dh'atup 3.4

० क्षोत्सि PV, Br, BhP, Bhatt - क्षुत् cl 1 क्षोत्सि

Bhatt 6.28 - क्षुत् cl 1 क्षवते (ep. also क्षवते)

MBh 14598, R 2.39.15 - क्षर cl 1 क्षरति (ep.

also क्षरते. Ved cl 2 क्षरिति Pan 7.2.34) RV, AV, SBr,

R, etc. गत् cl 1 गतति Pañcat 5, BrahmaP, Kath-

as, etc — सु cl 2 (Phatup 24.29) स्नोति (accord

to Vop also स्नुते) BhP — स्पन्द cl 1 (Phatup 18.

22) स्पन्दते (ep. and m c also स्पन्दति) MBh, Hariv

etc — सु cl 1 (Phat p 22.42) स्रवति (ep. an

an m c also स्रवते) BV, Br, G, SrS, Kathās, अधिस्तु

SBr — गुग् cl 1 लोडति PV 9 — पुष्पाय Nom पुष्पायते

n 1.151 — स्तु .

to trickle asunder व्यवस्तु व्यवस्तस्यति NaitrS

to t. down अवधुत् TBr , उपधुत् उपधोतति

निस्स्यन्द् निरयन्दते, निष्यन्दते BhP, अवरयन्द्

A BhP , स्वल् cl 1 स्वल्ति (rarely स्वल्ते) BhP

to t. down on every side पर्यगल् पर्यगल्ति Bhatt

to t. forth प्रधुत् प्रधोतति Malatim to t. off संस्क-

न्द संस्कन्दति Sar to t. out उद्गल् उद्गल्ति BhP

to t. through विधाव् विधावति EV to t. upon अभिनि-

यन्द् MRh 12.3881 . आशि आशीयते

to cause to trickle down अभिघृ caus अभिघार-
यति

TS, etc to make any fluid t. down निस्यन्द (only

निस्यन्दते Paṇ 8.3.72, Vop) .

trickled adj आश्रुतित SBr - परिश्रुत R, Kathās.

trickled down स्कन्त RV, Kath, SBr, etc t. through

वैकिर .

trickling adj क्षारित W, संक्षारित SBr सुत

Bh, रञ्जु (ifc) — गलित Hariv 2, Ragh, Amar —

स्यान्दिन् MBh, Kāv, etc, अभिष्यान्दिन्, अभिस्यन्दिन्^{न्दिन्} Susr —

लुण्ठ W — द्रव W — तोश RV 3.12.4 — दानुद,

दानुमत RV .

trickling because of being over ripe अवाक्लिन्नापक्व

(gana राजदन्तादि) t. down स्रजलित Malatīm t. with

द्रव (comp) Kāth, Mn, MBh, Kāv .

' trickling ' (the rainy season) क्षीरिन्

m L

trickling n प्रक्ष्योतनम् Uttarak , व्यवनम् W—

क्षरणम् Susr — स्नवः L, स्नुति f MW — गलनम् VS 1.

2, Sch — स्यन्दनम् W, स्यन्दः Kāv, Rājāt, अभिनिष्यन्दः

R, विष्यन्दः W — प्रस्रवणम् RV, etc (often ifc with f आ) —

द्रवः Bhāshap — अवस्तेदनम्, अवक्लेदः L, स्वेदनम्

W .

trickling down निष्पन्दनम् Say (= निस्पन्दः #)

t. down or forth (fo any fluid) निस्पन्दः MBh, Kāv, Susr,

निष्पन्दः t. out प्रस्पन्दः L, प्रस्पन्दनम् MBh .

trident n त्रिशूलम् Mh, etc. त्रिशोषिकम् L, त्रिशोरवम्

Kathās 55.101 .107. त्रिगुणपरिवारम् Air 8.5 .

bearing the trident त्रिशूलिन् m bearing the t.

in his hand (Śiva) त्रिशूलवरपाणिन्, त्रिशूल^{हस्त} (mfn) Mh 12.

14 a great t. महात्रिशूलम् Bajat ' having a t. for a boy '

(N. of Śiva) बालधन्वन् m L ' holding a powerful and

formidable t. ' (a form of Śiva) चण्डोग्रशूलपाणि^{णि} m Tantras

2 Rudra's t. रुद्राङ्गुशः Balar a small t. त्रिशूलिका Bād

spear (esp the t. of Śiva) शूलः, शूलम् (ifc f 3rd)

MBh, Kāv, etc t. leave निशिखिदला L ' t. marked ' (Śiva

निशुलाङ्गः Shadgurus' t. shared निशिख mf(आ)n BhP

3.5f the t. of Śiva लैहितः L, महितम् L .

tried adj 1 यत्नित (with inf) MBh .

2 परीक्षित Mn, MBh, etc - संशुद्ध Mn 7.219,

शुद्ध Kam - लब्धतस् Mn, MBh, Hariv, Kathās, लब्ध

लब्ध B, Kam - उपधाशुद्धि - अत्युपध L .

of tried strength दृष्टयोग्य RV 2.23.14, दृष्ट्यार

Kam that has t. अनुभूत t. by practise एष्टकमेन्

MBh, Rajat .

to be tried परीक्षितव्य Var, rab, परीक्षणीय

Nyayam, Sch , निमृश्य BhP.

difficult to be tried दुर्विमर्श BhP 10.49.29 one

to be t. शोधयः W .

triennial adj त्रैयसमिक Pān 7.3.15, Wārtt 2, Pat .

a triennial performance त्रैयसमिकम् ĀsvSr 12.5.6 .

trifle vb प्रालम् प्रालम्पते TBr, MBh, Kāv, etc — कुड्

cl 6 कुडति Dhatup 28.89 .

to trifle with दित्र् cl 4 दीव्यति, दीव्यते (acc) AV

trifle n लघुमात्रम् ^{AsvGr}, लघुक्रिया ~~कि~~-कियन्
नमात्रम्

Kathas 65.139 — मात्रा ^{Gr}, etc — कव्यवर्त्म ^{Kricch}.

only a trifle तन्मात्रम् Kathas 5.15, 63.60, Radat

6.1 .

trifled away . प्रमादित R .

not to be trifled with आदाभ्या RV .

trifling add लुब्ध BhP, Nris p, Prab — अत्पक्

f(इका) m, etc , अत्प f(आ) (m pl अत्पे or अत्पाः

Pan 1.1.33) AV, etc — शुद्र f(आ) AV, VS 14.30, TBr 3

SBr, ChUp, Mitro, Yājñ, etc — याप्य VarBrS, यापयितव्य

Pat — सूक्ष्म f(आ) Yājñ, etc .

a trifling matter सूक्ष्म f(आ) (with अर्थे) .

trifling n किलः I. .

anything trifling तुच्छम् SārṅgP 31.15 .

triform adj त्रिवृत् RV, etc .

Trigartas त्रिगर्ताः m pl VarBrS 10.16f .

the Trigarta country त्रिगर्तः as 11.119 ,त्रिगर्तिकाः

L the T. people त्रिगर्तिकाः BhP 10 a T. prince त्रिगर्तः

(g योध्यादि Pan 4.1.111) MBh ~~xx~~ 4.6, Pajat 5, त्रिगर्तः

MBh, etc a T. princess त्रिगर्ती Bh 1 .

Trigonella corniculata स्पृष्का

Susr. Var Brs — तस्करः

Susr 4.37.15 — मरुन्माता Bhpr — समुद्रान्ता Bhpr — कुटिलपु
विक

Npr — तलछी L — तोरकः L — देवपुत्री, देवपुत्रिका

- नरपुष्पी L — निर्माला L, निर्माली — पञ्चमुखि f,

पञ्चमुखी L — पृष्का L — ब्राह्मणीका L, ब्राह्मणी L —

भूतलिका L — मनु f L — मरुत् f L — माला L,

मालिका, मालाली L, मात्या L — मोहना L —

रतिसत्वर L — तद्यु f, तद्यी L — तड्कोपिका,

तड्कोपिका, तड्कोपिका

तड्कोपिका, तड्कोपिका, तड्कोपिका, L — तटापृष्का L

लतामरुत \underline{fL} — अधू — \underline{fL} — वर्षावृक्षगिरी L

— वेदिका L, वेदिकारव्य \underline{fL} — सुकुमार L — सुग-

न्धिकुसुमा L — समुद्रक्रान्ता L — हिमा (only L).

the plant Trigonella corniculata कोटिका Bhpr .

Trigonella foenum graecum मेथिका, मेथिनी

L, मेथी Pancad - चर्महञ्जी Bhpr - दीपनी Bhpr -

बहुबीजा Bhpr - बह्वारे, बह्वरी f Bhpr - लतापर्णी Chanv -

लालपत्रम् Bhpr - कुञ्जी L (- कुञ्जिका) - कैरवी

L, कैरवी Gal - गन्धफला L, गन्धबीजा L - चन्द्रिका

L - ज्योतिष् m L - पीतबीजा L - बहुपत्रिका L, महाशतधरी

- बहुपर्णी L - भूतकेशरा L - मन्था L - मिश्रपुष्पा

L - वेधनी, वेधिनी L - क्षिरवेज् m L .

a read (Trigonella foenum graecum) कुञ्जिका L

the seed of T. foenum graecum ज्योतिष्क. the vegetable

T. foenum graecum अश्वत्था Susr .

trill vb निन्द निन्दति ShadvBr, (a term

applicable to chanting in the hindu ritual) अवन्द

PBr .

trill n निन्दः ĀsvSr̥ .

trilling adj स्तुम्बन RV .

Trilobus lanuginosus

सुरः

L,

सुराङ्गः

L,

सुरकः

Susr, Bhpr .

' Triloka lord ' (Indra) त्रिलोकनरः Ragh 3.45,

Vishny) त्रिलोकेशः

Sinhās T . soul ' (Śiva)

त्रिलोकात्मन् m .

' Triloki lord ' (Vishnu) त्रिलोकीनाथः Sāntis',

त्रिलोकीपति m Sinhās 12.3 .

trim vb कृप् caus कल्पयति, कल्पयते

VarBrS, Sak — उदञ्ज् उद नवेत्त RV 4.6.3 .

to trim an arrow वज् caus or cl 10 वाजयति

hā up 12.74 .

trim adj परिमृष्टपरिच्छद ~~xxxi~~ BhP — विविक्त Mn,

MBh, etc — परिवर्ह (ifc fआ) MBh, P, etc, परिवर्हणम्

MBh — विरङ्क Pracand, BhP .

trimmed adj पूर्वय (only in उपाधायपूर्वय) TS.

trimming between parties (as a witness) गोकर्णशिरिक

MBh 2.68.75 .

trimming n पर्यायः SBr .

the trimming of a piece of woven cloth प्रवाणम्

Lāty .

~~xxixkkk~~trinket n अल्पसारः Jain.any trinket कङ्कणम् (कङ्कणः) L) font of trinketsप्रियमण्डन mfn Sak .trinominal adj त्रिपद .

trip vb ट्रिप cl 1 ट्रिपते Mālatīm 9.7-स्वल्

cl 1 स्वल्ति (rarely स्वल्ते) Sh, Kav. etc , विस्वल्

Sis 15.57 .

tripartite adj त्रिधामन् MBh 13 - त्रिपद्य

f(आ) Jyot (YV) 15 .

a tripartite army (chariots cavalry and infantry)

शङ्खम् MBh 8.2526, (9.1388) having a t. horn

(Agni) त्रिधातुशङ्खम् mfn RV 5.43.13 .

tripartition n त्रिधात्वम् ChUp 6.3.3, Samk .

triple adj त्रिगुण f(3) KātyŚr Mn, Ragh 2.25

निवृत् RV, etc = त्रिधातु RV, ŚBr 5.5.5.6, त्रिक

RV 10.59.9, Lāṭy, Śulbas 1, Suśr, etc — त्रय f(इ) RV

10.45.2, AV 4.11.2, VS, etc — त्रिविध ŚBr 12, ŚāṅkhŚr,

Mn, etc — त्रिविध्य Bṛh 6.3.4, त्रिधा Pān 5.3.45 ,

Vārtt, Sch .

having a triple seat त्रिषधस्थ f(आ) RV, त्रिसध

स्थ,

त्रिवर्हिसि ' t. braded ' (the place of confluence (Prayāga

now Allahabad) of the Ganges with the Yamunā (Yarmā) and

the subterranean saraswati) त्रिवेणी, त्रिवेणि f Un, Ach

t. gloried विशामन् t. fortification त्रिपुरः f pl

ShP 7, त्रिपुरम् ŚBr 6.3.3.25, AitBr 2.11, ŚāhBr, (in xxx

dram) t. meaning given to the same word त्रिशतम् Shar

18.115, āsar 3.14, Pratāpar , Śāh 6 the t. object (viz

Buddha, Dharmā, and Saṃgha) त्रिवस्तु

Divyav ' the t.

sacred science ' (reciting hymns performing sacrifices and

chanting (RV, Y S) त्रयीविद्या SBr, AtBr, etc a t.

sectarial mark consisting of 3 lines on the forehead (or

on back heart shoulders etc) त्रिपुष्कम्, त्रिपुष्कम् as,

Hariv, BrahmēṇḍaP, Tithyāḍ the t. Vyāhriti त्रिकम् W

the t. world त्रिक्षानु n RV .

' tripled ' ((in drama) triple meaning given to

the same word) त्रिगतम् Mn 13.115, Dāśar 3.16, Pr t-

Smr, Śāh 6 .

tripleness n त्रैगुण्यम् Mn 2.42, Mull .

tripleness of form त्रैरूप्यम् Pān 7.3.49, Sch

(not in Mac)

knowing the triple science त्रयीविद

mfn TBr 1.2.

1.26 .

triplet n त्रेता

MBh 14.2759 - यथ. Sāh 6.

283 - (one of three birth) त्रेतः MS B.1.10, 11, 12

2.5.1 .

triped (supra) (dia) n प्राप्ति - च, etc.

* triped (dia) त्रिपदिका (dia) t.

उत्तिपदम् .

triped (dia) स्वयत्ति - च, etc.

tripura in n उद्वातः - स्वकलम्

tripura of tripura स्वकलितम्

tripura conqueror (trip) त्रिपुरविजयिन्

Number 1.2, त्रिपुरविध्वंसकः Buddha, 1 ' T. 10.1 ' त्रिपुराधि-

पति

'Trisanku's son.' (Hari Schandra) त्रि शंकुजः

..

the Trishtubh metre त्रैष्टुभम् RV 1.164.23f, 2.43.1

a kind of T. ज्योतिष्मती .

trite अवगीत .

not trite अक्षुण्ण Mālatīm .

trite त्रितः .

trituratio = अभिविमन्थ

trituratio = निघर्षणम् = सेहर्षः

fragrance arising from the trituration of perfume

विमर्दितः perfume (ess. arising from the t. of

fragrant substance) परिमलः = ev. from the t. of

perfume विमर्दनम् (विमर्दना) =, विमर्दितः

triumph v. जय् = 1 तद्वते RV. 1.1.1. 31 द्

सुम्नया सुम्नायति RV.

triumph n जयः (Pān 3.3.56, Kāc) AV 7.50.3, 11

6, 7, 8, 10, 11, etc, # विजयः RV, etc # विजिति 1 TS,

Br, Śrs, जयम् RV, AV 20., TBr 2 .

affording to triumph to a enemy आदिनन्दन

Hit a great t. मुजयः BhP .

a triumphal arch erected at certain festivals ११/३३

तारोता (ife f आ) BhP 1.11.14 a t. arch erected

over road मार्गेतारोता BhP a t. staff विजय दण्डः

Pancat .

Triumphant + dj विजयिन Vijn, etc, विजययत्

Insert, विजितिन AitPr, विजित्वर f(आ) CHUo, KUM,

पराजिष्णु, विजय I, जेत IV, IV, etc, जितमि

उत्तर 24.113, जैसा $P(\frac{S}{n})$ NV 1.108.5, 1.109.5,

III, IV, etc , जिष्णु IV, V, VI, etc , संजय ३(3a)

RV AV, Ait₁F — क्षन्तारि-उदयिन् §16 — तस्यै RV 1.

174.1, 2.11.15f, 3.6f .

always triumphant निरासं हृष्टः । त. car जेत्रयः

not to be triumphed over अपारणीय mfn MBh, BhP,

etc .

trivial adj सुलभ f(आ) MBh, Kav, etc.

a trivial matter कल्यवर्तम् Mricch very t. प्रसिद्धि
हत्

for .

to be trivial सुलभीभावत्वम् भज् .

trividyā n सुकर्मत्वम् Vāṇs, Kāṇv .

an assembly of Brāhmins familiar with trividyā त्रैविद्याम्

Yājñ, Hariv 9578, Mārṇ 23.35 familiar with t. त्रैविद्य

mfn (Pāṇ 4.2.30) Pat) Lāṇy 3.6.32, Bh, Yājñ, Bṛh prastishā

by Brāhmins familiar with t. त्रैविद्यम् mfn Āp 1.1.23 & 2.6 .

a srot of Trivṛṭṭi with red flowers काळिन्दो । .

trochee (in prosody) तालः (Siddh napu_ns 25,

sch) .

trod adj परिक्रान्त .

trod-upon समक्रान्त RV, 1, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

trodden adj विशृण्वत Davin — विप्रहत — सूते

RV .

not trodden down अमर्दित t. by horses अश्वक्रान्त

RV t. by the foot पादाहत t. by the Pitris (pach)

पितृगण (Ved), पितृगण RV, AV, GUUp t. down

परिमृदित Bhav. B , -धरणानामित , क्षत

down (as a road) by cattle & so made difficult to pass

गोकण्डक Divyāv 1.351 .

to be ~~broken~~ down मदनोय किं, मोहितव्य किं

pleasant to be t. सुप्रायण f(आ) IV .

tree n I कटकः, कटकम् Daś, -चक्रम् ICh 5.9

H riv, R, etc, चक्रः L, चक्रिका Rājāt 4.8, -चक्रवाटम् L

— सार्थः ICh — गणः RV, AV, etc — ज्ञातः RV, etc — (of

quadrupeds birds, insects, etc or of inanimate objects)

कुलम् (ifc f आ) — (esp of soldiers) ग्रामः.

RV 1.3.10, AV 4.7.5, ŚBr 6.12 , संग्रामः (संग्रामम् Siadh)

AV — यूरबन्धः R, यूय, यूयम् RV, etc — ज्ञः ICh, K̄v, etc,

ज्ञः RV, — शक्तिः n RV — कदम्बकम् Śak, Kir,

Śis — स्कन्धः ICh, Bṛ — श्रुति f (also n I) RV, etc,

Ṛn, Ṛh, etc — संग्रातः, संग्रातम् (prob) Pañcar, ज्ञात-पक्षः.

(ifc f आor ई) — पङ्क्ति f (also पङ्क्ति m c and in comp)

Ṛn, Ṛh, Ṛv, etc — मण्डलिका Śis — तन्त्रम् ifc Bālar 2f, 6

— तस्मिन्निह Ṛh, Ṛv, etc — रुद्रम् Git, Śāh, etc — (or

elephants) दान, दानम् L — (of Haruts) अजः AV .

any drilled troop सेना Bālar any t. सगे RV.

Rājāt attracting the t. consisting of the Vasus (said of

Some) तस्मिन्निह mfn being in a complete t. विश्वशर्षण

mfn RV belonging to a t. गान्धर्व mfn (Pañ 4.4.84) g. n. s

दिगादि & वर्योदे (ifc), (a companion comrade) योयकः

BhP belonging to the t. of पूज्य mfn (ifc)g वर्योदि,

युश्य (ifc)g वर्योदि constituting as all class or

manner less than a t. उपगण mfn Kās on Pāṇ 5.4.73 for-

ming a t. गणीतिथि mfn Pāṇ 5.2.52, (Vop 7.42) having

the t. consisting of the Vasus (said of Soma) वरुमद्रुण

TS included in any t. गणीभूत mfn W in the midst of the

t. मध्यमे गुमे the leader of a t. यूरानाथः R, BhP, lit, यूयपः

(ifc f आ) IBh, Kāv, etc, यूयपति m R, BhP, यूयपातः

R, गणपति m g अश्वपत्नी VS, (बृहस्पति) RV 2.33.1, (इन्द्र)

10.112.9, ग्रामणे m RV 10.62.11 & 107.5, VS, AV, etc the

lord of a t. यूथनाथः R, Bhp, Hit, यूथपति m R, Bhp, यूथपः

(ifc f आ) MBh, Kav, etc, यूथपात् R, राजपति m RV, AV

' lord of the t. of gods ' (N. of Indra) देवगणेश्वरः

MBh ' lord of troops of monkeys ' (N. of Sugriva) वृषास्वामि

गानीकपति m RV ' one of a troop ' (a member of any

(religious) association) गणाभ्यन्तरः Mn 3.154 surrounded

by the Rudra t. (said of Soma) रुद्रवृण m n TS a t. of

demons देवजनः (generally pl) AV, VS, etc a t. of elephants

गजव्रजम् W a t. (of elephants) assembled for martial

purposes घरा Mālatīm 5.19, VarBrS 43, Śis 1.64, Kathās

Rājat a t. of followers वृत् ifc RV a t. of gods देवगणः

VS, MBh, etc , देवजनः (generally pl) AV, VS, etc a t. of

horses हरिगणः Rājat, हयवृक्षा L , हयस्कन्धः

L a t. of Maruts निमिम्पः Tār a t. of serpents देवजनः

(generally pl) AV, VS, etc a t. of soldiers -वक्रम् MBh

(ifc f आ 3.640) BhP 1.9, Cāṇ , भटपटकम् Vear, गुल्मः

Mn 7.9, MBh, etc, वृत्त ifc RV .

troops n बलम् (बलः g अधि चोदे) (also pl

ifc f आ) Mn, MBh, etc-सैन्याः m pl - विशः f pl .

an army to troops in the form of a Makara मकरः

Mn 7.187 arrangement of t. व्यूहस्थाना Pancat associated

in t. गणश्री mf n RV, VS, Kāth a body of t. सैन्यम् MBh, R,

etc by t. संधशः ind MBh, R, etc , गणशः ind (Pa. 1. 1. 23

TS 2.5, TBr 1, ŠBr 14, ĀśvŚr, etc a collection of inferior

t. सुउडमउडली Hit commanding good t. सुतन्त्र

VarYogay conquering t. ग्रामजित् RV 5.54.8, AV 6.97.3

consisting of seven t. सप्तगण mfn TS, TBr consisting of

t. सैन्यप्रय mf(इ)n MBh the forming in t. यूयत्वा Kauś

AVParis forming strong t. of men वृषत्रात mfn RV going

about in t. (as monkeys) यूयचारिन् mf(इति)n Kathās

going in t. नैकचर mf(इ)n BhP , यूयत्वा Kauś, AVParis

Having t. सगण mfn RV, etc in t. शोणिका ind RV, यूयशः

ind MBh, BhP , आतंत्रात्, युद्धम् ind ŚBr, आजम् ind

having t. (fo soldiers) सचक्र mf(ओ)n MBh a small

body of t. (= 3 Gulmas or 27 chariots and as many elephants

81 horses and 135 foot) गणः MBh 1.291 together with

Indra's t. सेन्द्रगण mfn MBh t. of deities who generally

appear in classes (Ādityas, Viśvas, Vasus, Tushitas,

Ābhāsvaras, Anilas, Mahārājikas, Sādhyas and Rudras) गणः देवतः

f pl L t. of horses अश्विन्या Ved n pl RV 4.17.11 (said of

Maruts whose troop is unbroken i.e complete in number

आरिष्टाग्राम mfn RV 1.166.6 .

Trophis aspera (a small crooked ugly tree) शारवोऽः

शारवोऽकः Bhpr — करच्छदः Bhpr — छागीक्षीरनाशः

Npr — अश्वधरः — कर्कशच्छदः L — क्षीरनाशः — रवरपत्रः

Gal — गवाक्षिन् m L — द्यूकावासः L — नीरिन्दु m L — निःसारः

L — पातितः L (the favourite haunt of Pisācas)

पिशाच m पिशाचवृक्षः L — पीतकलः पीतः

L, पीतफलक - भूतवृक्ष: L - रुधिरपत्र: L - शक्ति. नीवासः
२५

L - सक्कटः L - हारकः L.

trophy n जयसाम्प्र: W - पूषः L, = जयसाम्प्र.

' the space within the tropics '

क्रान्ति वायुः W .

trot vb धोर cl 1 P Dhātup 15.45 .

a horse's trot

धारितम्

W, धोरजम् धोरितम्

धोरितम्

धोरितकम् धोरितकम् I.

trouble vb I

बाध्

caus

बाधयति

R, Bhatt

बाध् cl 1 बाधते ep. and m c also बाधति RV,

संतापयति

etc

क्लिङ्

cl 9

क्लिङ्गति

MBh, R, etc

संतप्

caus

MBh, Kav, etc

परिरवेद्

caus

परिरवेदयति

BhP, etc

निपीड्

caus

निपीडयति

MBh, Kav, etc

अभिनिपीड्

MBh, etc

II मश् cl 1,9 मयति मन्यति मशनीति

(Ved and ep. also मयते मन्यते and मशनीते)

AV, etc — पड्य Nom पड्याति Kir 11.19 — परिभृह

caus परिभृहयति (परिभृहयते Pān 1.3.89) Kauś

MBh, ~~RV~~ परिभृष् caus परिभृषयति R, BhP, प्रभृष

प्रकषति R — उपरुश् उपरुणादि, उपरुन्धे उपरुन्धीति

उपरुन्धते (also उपरोधति R 7.74.7) R, Rgh, etc —

विक्लीक् ^{करोति} विक्लीक् + Vās - कथय Nom कथयति Pāncat, Kathās

Naish, etc उपरहृत् उपरहृजति, उपरहृजते ŚBr 14 - विधुम्

caus विधमयति MBh - विचत् caus विचालयति MBh, R -

मुप् cl 4 (Dhātup 26.134) मुप्यति (only in pf मुमोप)

*

) RV, AV .

not to trouble one's self with प्रह् (with न) ĀśvŚr

to t. about सूक्ष् सूक्ष्म cl 1 सूक्षति सूक्ष्यति

(acc gen) KaitrS, Kāth, GopBr, ĀpŚr to t. one's self about

प्रातिशङ्क प्रातिशङ्कते
प्रातिशङ्क Bhp .

to become troubled दुःप्रनाय Nom दुःप्रनायते Kav,

कटुप्रियू MW - प्रचत् प्रचलति (rarely प्रचलते)

MBh, BhP to be t. परिक्लृष्ट परिक्लृश्यति, परिक्लृश्यते

MBh, R, अनुसंज्वर, दुःप्रनाय Nom दुःप्रनायते Kav,

लुण्ठ cl 1 लुण्ठते Dhātup 19.12 .

to be troubled about अनुमुह MBh 1.143 to be t.

after another अनुमुह MBh 1.143 to be violently t. त्विष

cl 1 त्विषते RV (P) Bhatt.

to bring into trouble आपद् caus आपादयति R,

etc to cause t. तप् caus तापयति, तापयते pass

तापयते AV 19.28.2, MBh, etc, उपसर्ग्य Nom उपसर्गयति

to get into t. आपद् आपद्यते AV 8.8.18, 11.1.30

SBh, AitBr, MBh, Mn, etc to take t. for यत्नम् with कृ,

आस्था, समास्था, आधा and loc or inf to take t. with

विधा विदधाति, विद्यते (dat) Kir 1.3 to wish

to t. आकुम् desid of caus .

trouble n I दुःखम् (ifc f आ) ŚBr 14.22 7.2.

15, Mn, Bh, etc — कष्टम्, कष्टि f W — संकष्ट (proc)

— बाधः RV, etc, आबाधः, बाधना Nyāyas,

परिबाधा Śak, आचारः MBh, R, Suśr, Śak, Kath's, etc,

प्रयाराः (ifc with loc gen अथयि निमित्तेन) VS, TS,

Kāv, etc — कृशः L, व्यवसाय — परिकृशः W,

परिकृशः MBh, Kāv, etc — उपतापः L — कृच्छ्रः

कृच्छ्रम् RV 10.52.4, Nir, AitBr, etc — परिश्रमः

MBh, Kāv, etc, परिशीलितम् f W, परिश्रामः BhP, प्रतिक्रमः

Divyāv — गुरुता R 2.27.22, गुरुत्वम् W — शोकः RV, etc

— चिन्तितम् VarBrS 2.24, Dhūrtas — रुग् ifc MW — यत्नः

(also pl) Mn, MBh, etc — पापम् (ifc f आ) Av, etc —

वैषम्यम् MBh, Kāv, etc — निवरणम् SaddhP — विधुरता

विधुरत्वम् Kāv, Sarvad — परिद्वंसः MBh, Hit — निष्ठा L

उपरोधः PārGr, Mn, Śak — विप्रवः Mn, MBh, etc — आदरः

Pāncat, Hit, Ragh, Kir, etc — संकुलम् BhP, MārKP — मातृन्यम् —

अरिणम् Suśr — भारः MBh, Kāv, etc — कथनम् कथना

Daś, Kathās .

II अकश TS — उपसर्गः (gana न्यङ्क्वादि Pan

7.3.53) R, Prab, Ratnāv, Daś, etc .

any trouble विद्मः (ep. also विद्मम्) Kauś, Yājñ,

MBh, etc being in t. कृच्छिन् mfn gana सुखादि

best with t. सामास mfn Kathās bringin out of t.

अनापद्भिरणम् Hit causing t. कष्टकर mf(इ)n W, कष्टकारक

mfn L, लप mfn ifc, शिप्रकर mfn Subh, (?)

शामाशायिन् mfn Rājat, उपरोधकारिन् mfn Śak, कृच्छ्र

mf(आ)n 100h, R, Pañcat, Suśr destroying t. कृशनाशन

mfn fallen into t. मिथूकृत mfn RV 10.102.1 former t.

पूवविनातम् Rājat freed from t. विगतज्वर mfn 10.1 ,

कृच्छ्रमुक्त mfn Pāṇ 2.1 .39 & 6.3.2, K's freedom from t.

अकलेशः 10h , अकृच्छ्रः अकृच्छ्रम् free from t.

अदुःख mfn , गतज्वर mfn 10.1 , R 6.98.7 , अकृच्छ्रम्

बाधः

mfn अनाबाध mfn , अकण्टक mfn future t. अनावाता

going with t. दुश्चर mfn beat t. of mind समाकुलता

समाकुलत्वम् RV h vint little t. अल्पबाध mfn 10h h vint

many troubles अनेकरन्ध्र mfn h vin trouble केशभागी

केशभागी mfn, सकृच्छू mfn involving much

t. बहुलायास mfn thg not causing t. निरायास

mfn ocean of t. शोकसागरः R one who does everything

with t. संक्लृष्टकर्मन् mfn MBh, संक्लृष्ट mfn t. best-

owed on क्षामः (icc f आ) (loc or comp) AV, etc t.

(caused by) war or fire हास-आग्नि-सम्भ्रमः VarBps the

troubles of the world संसारपरिभ्रमः BhP under goin trou-

etc कृच्छू गत mfn MBh, without t. विशालये

instr without any t. अवहेलया instr ind Kathās a woman

in t. प्रधूपिता L.

troubled adj पीडित in, etc., उपनिपीडित

instr - व्यथित Doś, विधुर f(आ) instr, Kathās, Rājāt

- समायसा R - व्याकुल f(आ) instr, Kathās, etc.,

समाकुल f(आ) instr, etc.; सन्कुल f(आ)

instr - उपरुद्ध R - लोडित instr विवर्धित - instr

(or speech of reason) विप्रभुत - उद्यत 17

- व्याकीर्ण VerDm, Sans R - मुपित - व्यामिश्र 18.

not troubled निव्याकुल , अमुपित 19.

greatly troubled सम्प्रव्याथित R. in R. 20. ^{अन्य} विकृत

much t. परिक्लृप्त R, etc one whose mind is t. by

21. आत्माकुलित ^{तव} R. t. by passion रोमाकुलित R. 22.

t. face वदनमालिन्यम् Beller t. in R. 23. समूह हृदय

24. t. in mind समूहचेतस् 25. t. thoughts चिन्ताकर्म

to be troubled रेवदितव्यम् impers R 3.49.57,

कदयेनीय Naish, Hear .

one who troubles प्रकषणः EBh one whose face is t.

विकृलानन n'n R .

troublesome adj केशव Pān 3.1.146 — क५२

In 10.78, Yājñ 3.29, Bhartr̥, संप्रत्यय f(आ) W-संज्ञाय

f(आ) HParis — कृहिल AV 4.36.9.

any troublesome seditions person (who is as it were

a thorn to the state and an enemy of order and good gover-

ment) क५२कः. In 9.253, etc MBh., R., etc, क५२कम् L

the being निमीक्षिकम् L. people

निमीक्षिकम् in t. परिबाधः very

t. महासङ्कट MW, सुदुरव f(आ) MBh., R., etc a very t.

Wort-12

स्त्री व्याधि .

to be troubled one व्यासेधे वृत् .troubling adj प्रमाथिन् . MBh, Kāv, etc - प्रतिवृत्तिवर्तिन्

Kun - केशिन (✓केश) MBh 15.6307 - उद्देगवाहिन् Kāv.

troubling friends मिलेरु . RV (Sūy) t. water

पानीय दूषक (इका) R .

being troubled अद्यमान .

through (etc) n द्रोणम् , द्रोणिका , द्रोणि

— आहारः RV - लवणकलायी RV (v.1. लवणसाधिका)

— सरस n RV .

any through for watering cattle निपानम्

etc arranged in a t. for द्रोणचित् mfn RV, RV RV

an agent in t. for द्रोणचित् mfn RV RV RV

watering cattle कोष्ठकम् , पुण्यम् (RV RV)

W clinging to the t. द्रोणसाय RV RV RV RV

with a t. निष्कृताहार mfn TS having RV RV RV RV

for horses शोष्येव an av .99.4 = hind o. t. on

गुह्य

large मास्यका Suśr rain streaming forth as from a t. द्रोण

the tongue bent in the form of a t. (to

pronounce sh) द्रोणिका AV 21, 1.13 = t. for

supplying li ds with water शीघ्रहः L, शकुनीप्रपा t.

for watering birds पक्षिपानीयशालिका L ' t. leaved '

(Mura Napientia) द्रोणपर्णी L s t. well of

watering cattle उपकृपजलाशयः आहावः an

united with the t. (Soma) द्रोणसाय an av 11.4.3

a wooden t. द्रोणी MBh, Hariv, R, etc .

truce अवहारः MBh, मृच्छावसानम् MW .

true अउ. ind.

true अउ. I सत्य (आ) W, etc, सत्यात्मन

W, सत्यानुरक्त W ७ सत् (सती) W, etc, सत्त्विक

(इ) W, etc, वास्तव (इ) Gol, etc, ने

- यथार्थ (आ) W, etc, यथार्थक Kathan

यथातथ W, तथ्य W, etc - समीचीन (आ)

KaushUp, Pancat, etc ७ सम्मन्त्र W - पारमार्थिक W, etc,

W, H, L -- अनृत Sis 5.39 -- अपानृत R 2.34.36 --

अवितथ Mn, etc , निर्मिथ Hyo -- अन्यत्तिक 2.2,

Dasar -- गतात्तिक W -- अस्त f(आ) Mn, W, L 3.32.37,

Thag, etc -- प्रकृतार्थ Kthas -- उपलब्धार्थ f(आ)

L -- यथास्थित W -- अन्य L -- स्फुट Guryas --

साप्तपद, आप Mn, R, Ragh, etc -- अत्रोद्य

RV -- प्रसन्न Mn, W, Klatim -- शब्द f(इ) HParis ,

Saddhp -- स्पष्ट Ganit, Gol -- निरन्तर f(आ)

Pāṇc — भूत f(आ) Yājñ, R, etc , भूतमय f(ई)

III .

II अकलय f(आ) — अयं RV (wealth vasu)

जेन्य RV 2.5.1, 8.101.6 .

not true अनृत f(आ) .

admitted to be true सिद्ध Pāṇ, Mn, Sāṅkhya k, Sar-

was apparently t. (but really false) सत्यानृत A the

being t. सद्भावः MBh, VāBṛS, Brahṇ P, etc discrimination

between t. and false सदसद्विवेकः W endowed with the v.

essence सत्त्ववत् MW following a t. course सत्त्ववत्पि

AV having a t. appearance यथाश्ववर्णः MW having a t.

colour यथाश्ववर्णः MW having the t. form शुद्धरूपिन्

Ashtāv in the t. sense of the word परमार्थतः ind R, Kāl-

id, etc it is t. शश्वत् ind Br, अह ind Br it is

t. - but not कामं-न तु, भूयस्-न तु, वरं-न तु

Hit 1.2.33 knowing the t. meaning of the Veda वेदतत्त्वार्थ

अविदुः
विद् वेदतत्त्वा In 3.12, 3.36 knowing the t. state of the

case दृष्टार्थतत्त्वस्य MW life is the t. meaning of the

word यथार्थम् (with जन्मन्) making t. सत्यंकारः

L, सत्यतांति RV, शुद्धि f Yjñ, Kṛl tīm made t.

तथाकृत VarBrS 32.4 making t. स्फुटीकरणम् Sūryas

more t. सत्यंतर NW most t. सत्यतम NW of t. nature

असत्प्रजातRV, असत्जो RV 4.40.5 one who is acquaint-

ted with any matter on the t. state of a case विज्ञाताथ

NW one who is not t. in अनद्धापुरुषः ŚBr, Ai Br, Kātyśr one

whose actions are t. सत्यकर्मन् RV one whose gods are not

t. अनुतदेवः RV 7.104.14 partly t. and partly not

अस्तिनास्ति ind I pleasant and t. स्मृत f(आ) Y-jr

Ind, etc possessed of the t. essence सत्त्ववत् RV produc-

in what is t. सद्भूतोत्पादक pure i.e. t. बुद्ध In, Ind,

etc while t. सत्यतम RV such i.e. t. worship इत्याधी

that which is t. सत् RV, etc thoroughly t. सत्यसार

f(आ) WhP t. affirmation आप्रवाच f t. and false सदसत्

सत्योन्त Hit , सदसत् n Ind , सत्तासती n du TBr ,

सदसती the t. Brahman सद्ब्रह्मन् n Indrup , वेदब्रह्मन्

Buddh the t. distance of a planet from the earth चानकण

W t. essence सत्त्वम् (ifc f आ) PāncavBr, etc, etc,

सत्त्वम् (ifc f आ) PāncavBr, etc, etc a t. friend शुचि

m L t. friendship परिसरव्यम् PāncavBr t. hearty शुद्धिमानस

W t. speaking सत्यवचनम् t. in speech सत्यवाक्य

W, K, MarkP t. knowledge हृदयम् (ifc f आ) W, विवेक

OnUp, etc the t. knowledge of Brahmā ब्रह्मतत्त्वम् W

the t. meaning माध्यास्थ्यम् Kum, Sāh t. meditation (as lead-

ind to Archship) सम्यक्प्रणिधानम् Divyāv t. notion

o the sun. स्फुटं सूर्यगीतं f MW t. nature प्रकृति सिद्धम्

Bhartr̥ , तत्त्वम् Vajracch 17, तत्त्वम् Mn 10.57

Sch, Sāṅkhyak, Sch , तत्त्वम् Jain, Sinhās the t. nat-

ure of the supreme spirit आत्मतत्त्वम् ŚvetUp the t. nat-

ure of things वस्तुधर्मः वस्तुधर्माः m pl Kap, Kathās, Sāh

a t. poet सत्कवि m Kāv Rājat, etc § in phil) a t.

principle (in Sāṅkhyā phil 35 in number) तत्त्वम्

EBh 12.11840, 14.98 , R 3.53.42, Tattvas 24 a t. princi-

ple (in Sāṅkhya phil) 24 in number तत्त्वम् 13h 13.11242,

Hariv 14840 (m) a t. principle (in Sāṅkhya phil) 23 in

number तत्त्वम् Bhp 3.3.2ff t. speech सत्यवाच्य f Subh,

अस्तित्वः RV 9.113.2 , अस्तित्वम् AV 14.1.31, अस्तित्वम्

Bhaṭṭ 6.57 t. state तत्त्वम् ŚvetUp, In, Bh , etc t. state

of things तथाता Vajracch 17 t. to promise सुसंध्य-

Kaṇ t. virtue सम्यग्गुणः Vet a t. Yoga सम्यग्गो वाः KirUp, Bhp

unalterably t. अप्राप्तिरसत्य RV 3.61.4 using a simile in other

than its t. application अपहृति f Kpr, Sāh very t.

सत्यतर MW what is really t. सद्भूत MBh, Hariv

who is really t. सद्भूत MBh, Hariv .

to become fully recognised in one's true character

अग्निसत्यतां गम् Rājat to be (logically) t. व्यवेस्था

व्यवतिष्ठते MBh, Sarvad to be t. शद् धा शद्दधाति,

शद्दधत्ते RV, etc, शद् cl 10 शद्दधाति Dhātup 35

4 to be t. to शद्धा शद्दधाति, शद्दधत्ते

(with dat gen loc) RV, etc to make t. सत्यं कृ, सत्या कृ

सत्याकरोति Pāṇ, Vop, ~~xx~~ ~~३~~ to fulfil (an order)
 सत्ता

अवितथी क.

trueness n सत्यभूयम् ŚBr .

truest of all सनसत्य m'n Pañcar .

truly सत्यम् ind (g चादि and स्वरदि)

RV, etc , सत्येन , सत्यतः ind Kathas - वास्तव

ind Malac, Sch , वस्तुतः - यथार्थम् ind यथार्थ ibc

MBh, R, etc , यथातथ्यम् (MBh, R) यथातथ्येन (R, Hariv)

ind, यथातथ्यतः ind VS -- सम्यक् ind Up, Mn, MBh, etc

कामम् अथार्थि, कामम् तथार्थि—

— कामम् तु, कामम् किन्तु, कामम् च, कामम् पुनरु,

- अञ्जसा ind , अयतः ind R, etc - भावः (ibc),

भावेन ind - अङ्गेन ind RV, IBh 1 - अम्बलीकम् ind

BhP - वे ind , तावा ind Hear - अहदा ind Ved —

पुनः ind RV - मङ्ग ind L .

not truly अनहदा (with particle उ) अनहदा

ind SBr .

' as -- so t. ' यथा तेन सत्येन so t. तेन सत्येन

speaking t. यथार्थभाषिन् mfn Ragh ' t. born ' अङ्गतजा

mfn RV 4.40.5 (prob) t. faithful साध्वय mfn (आ)n RV .

trumpet (as an elephant) vb कोञ्च कोञ्चति

Divyāv .

trumpet n गोविधालिकः MBh 6.9 — बकुरः RV 1.117.

the trumpet flower पाटलम् (also आ r) MBh, Kāv, etc

पाटलकुसुमम् Var, पाटलपुष्पम् MBh, अभोद्या, अम्बु-

अम्बुवासी

वासिनी + L, अलिप्रिया अलिबहुभा L a

multitude of t. flowers पाटल्या L possessing t. पाटलिन्

min Bālar .

the trumpeting of an elephant

हुंकारः

trunk n दण्डः

the aperture of an elephant's trunk

स्रोतोऽन्ध्रम्

the aperture of the tip of an elephant's t.

मुखम्
युष्मरः

Śis an elephant's t.

इण्डः

MW, इण्डा MBh, Suśr, Kāśīās

इण्डादण्डः Pañcat,

करः

MBh, Pañcat, etc an elephant's

'hand' i.e. t.

वारणकरः

Bham

an elephant's t.

वारणीयः

(with कर) the t. of an elephant's भुजः (ifc f आ)

MBh 3.15756 the t. of an of ~~सक~~ an elephant's गजनासा

R 2.30.30 , करिनासाऽ , नागनासा , करमः MBh,

Śak,etc , तुण्डम् Tār 10, MBh,etc an elephant's t.

नागाञ्चना नागयाष्ट्र नागाङ्गना नागाञ्चली L ,

सूचिका L the extremity of an elephant's t. पुष्कराग्रम्

Pañc the finger on the tip of an elephant's t. पुष्करकीर्णम्

Gal having a beautiful t. सुप्रतीक mf(आ)n MW ' having

a t. ' (an elephant) सूचिकाधरः L having a t. formed in

rings (said of an elephant) मण्डलितहस्ताकाण्डः mfn Da (an

elephant) having its t. hanging down व्यालम्बहस्ता mfn MBh

not ding with the t. हस्ताः (ifc) a particular part of x

an elephant's t. सम्भोगः (ifc f आ) (only L), आकष

L ' possessing a t. ' (an elephant) उपुडातः L poss-

es ing a t. (as an elephant) राकृ mfn MW raised with

the extremity of the t. उष्करोद्धृत mfn MW seizing with

the t. (as elephants) हस्तादान mfn taking with the t.

(as elephants) हस्तादीर्घ mfn the thick t. (of an

elephant) स्यूतहस्ता Megh 14 the tip of an elephant t.

~~of~~ हस्ताग्रम् Śis , पुष्कराग्रम् Pañc , द्विरदकाराग्रम्

MW, पुष्करम् Var, हस्तातलम् MW, कर्णिका L

the t. of a young elephant. मुण्डारः Mear (a vessel)

having a mouth like the tip of an elephant's t. पुष्करमुख

mf(२) n Āryav water expelled by an elephant's t. करशीकरः

L without a t. विहस्ता mfn Naish a woman whose thighs

resemble the t. of an elephant. करभोरु Śak, Naish, etc .

trunk 1 II वनस्पति m RV , VS, Br -- र-वृत्त

m (or ān g अधिचादि) RV, etc .

coming from the trunks or trees र-वृत्त mīn

Hear one whose t. is the intellect बुद्धिरन्ध्रमयम् (इ) n

MBh the part of the t. of a tree whence the branches ~~xxx~~

proceed काष्ठः, काष्ठम् (ifc f आor इ) W the t. and

principal branches रन्ध्रमयम् m pl BhP the t. of a lopped

tree मुत्तः W the t. of a plantain tree रम्भासम्भः

Naish the t. of a tree रन्ध्रः SāṅkhGr, MBh, etc , रन्ध्रः ^{स्}

n MW , कायः R , प्रधानः प्रधानम् L , तपकः L

the t. of a tree from the root to the beginning of the

branches गाण्ड m L the t. of a tree from the root to

the branches प्रकाण्डः , प्रकाण्डम् Śis 9.45 the t. of the

Śāl tree शाखस्कन्धः शाखस्तम्भः MBh (a tree) whose

t. has grown रुढस्कन्धः mfn R without a t. अकाण्डः mfr

T .

trunk 2 II कुसिन्धम् AV, Kāth , ŚBr .

having no trunk निरुद्धः mfn Kāv having the

appearance of a headless t. कालन्ध्र mf (इ) n Śis 19.51

a headless t. (shaped like a barrel esp one retaining

vitality W) कबन्धः, कबन्धम् (sometimes written कलन्ध्र)

R, Pañcat, Ragh, etc the state of being a t. कालन्ध्रम्

the t. of the body मध्यदेशः MBh, Kāv etc , मध्यदेहः

Suśr .

trunk n

कोशः

RV 6.47.23, AV 19.72.1,

ŚBr, कोशम् I.

truss vb

उदन्थ उदन्थानि or उदन्थानि AitBr, TBr,

Āsvār, etc .

trunk n

RV 6.47.23, AV 19.72.1, śBr,

E.

trust vb प्रती प्रत्येति

Kathās - शम्भु

(generally found with the prefix वि) शम्भते Dhātup 18.

18 , संह cl 1 संहते Dhātup 18.8 (Vop) - विष्वस्

विष्वासति (ep. also विष्वसति विष्वसते (acc gen or loc)

to trust in विशम् विशम्भते (loc) MBh to

rest i.e. to t. विशम् विशम्भति (ep. also विशम्भति,

विशम्भते) R, Cāṇ to t. in सम्प्रति सम्प्रत्येति

(gen) R, Bhaṭṭ, समाख्यस् समाख्यासिती समाख्यासति

(loc) MBh, समाशंसस् समाशंसते (acc) MBh, श्लाघ

cl 1 (Dhātup 4.41) श्लाघते (ep. also श्लाघति) (dat

SBr to t. to समाशंसि समाशंसति समाशंसते Mn, MBh,

etc, समाशंसस् समाशंसते (acc) Kathās to t. too much

आतिविश्वस् (generally with na neg) to t. with निमुञ्च

नियुक्ति, नियुक्ते
रि

Mn, MBh, etc .

to cause to trust विश्वस् caus विश्वासयति Kāv,

Kathās , Pañcat, etc .

trust n विश्वासः MBh, Kāv, etc , समाश्वासः MBh,

Kathās , शिष्टा RV, etc , शिष्टादेयम् Divyāv , विश्वम्भः

(ifc f अतः) MBh, Kāv, etc , विश्वम्भता R , प्रशान्धि f L

- प्रत्ययः , प्रतीति f Inscr , प्रत्याशा Prab, Kathās

etc , आशाबन्धः - भक्ति f ŚvetUp, Bhag, Kāv, Pur, etc

निक्षेपः Mn, Yājñ, MBh, Kāv, etc , संन्यासः (ifc f क्)R,

Mricch -- वारानः W सम्प्रसादः W - अवलादः E .

causing trust विश्वासकारक f (इका) MBh, विश्वास^{कृत}

W complete t. सम्प्रतीति f Kir disposed to t. शब्दात्

Śamk, Bhp full of t. प्रतिविशब्ध MBh having t. सप्रत्यय

f (ओ) Kāv, Kathās perfect t. सम्प्रत्ययः MBh, Kāv, etc t. in

ज्ञातिता ज्ञातित्वम् W violation of t. विश्वास^{घातः} Ramatup

want of t. अशब्दा VS, AV, ŚBr, Mn .

trusted adj विश्वस्त विश्वसित W, विशब्ध (only

L) — आप Mn, R, Ragh, etc, अग्रति कर L.

not trusted अविश्वस्त L R 3.1, t. in श्राद्धे

RV 1.104.6 .

to be trusted विश्वसनीय Kāv, Pañc t, विश्वसितव्य

MBh, Prab, श्राद्धे AV, etc, गृह्य W not to be t.

अविश्वसनीय, अग्राह्य, अनाश्रित (NBD) RV 1.29.1

to be t. in विश्वसनीय MBh, Kāv, etc it should be t. विश्वसनीय

imp rs with loc, विश्वसितव्यम् (imp rs) (loc) Jātakan.

made to trust विव्वासित W .

one whose word may be trusted स्थिरवाच्य Nāṭyās .

trustful adj शिष्टात्तु Śamk, BhP, शिष्टेन MBh,

स शिष्ट f(आ) Kathās, शिष्टधान RV, etc, शिष्टधानवत्

VP, शिष्टित BhP, शिष्टेन MBh, शिष्टयित Divyāv,

विश्वासिन Megh, Kathās, विश्वासप्रतिपन्न Hit, विश्रम्भवत्

Jātakam .

as if trustful विश्वस्तवत् ind MW deceiving the t.

विश्वस्तवचक ~~यति~~ Kathās ruining the t. विश्वस्तघातम् Pañcat.

HParis) विश्वस्तघातिन् (Kathās) .

to become trustful संगम् संगच्छते (rarely संगच्छति

(only with an object)) (with विश्रम्भम्) to be t.

श्रद्धांते

श्रद्धा श्रद्धांते, + RV, etc, विश्वस् विश्वासिती

(ep. also विश्वसति, विश्वसते) MBh, Kāv, etc .

trustfully विश्रम्भम् ind p .

truthfulness n शिष्टता KV, etc .

trustiness विश्वस्यता विश्वस्यत्वम् W.

trusting adj उपजातविश्वास Hit, समाख्यस्त Mn

7.59 - प्रत्ययिन् W, प्रत्येत् W, प्रत्यायित (ifc)

Pāṇcat - शब्द Kāth, TS - आशावत् Hit, Mn, Suśr -

प्रत्याशिन् MW.

entirely trusting अतिविशब्ध not t. in अशब्धान्

(gen Bhag 9.3) ŚBr 12, MBh, etc, अशब्द RV 7.6.3, AV 12.2.

51 t. all सवविशम्भिन् Car t. in विशम्भिन् BhP, Sāh,

विशब्ध Mālav, सप्रत्यय f(आ) (loc) Kāv, Kāthās,

प्रतीत KāthUp, MBh, Hit t. in deity शब्दोदेव TS, Br,

ChUp t. to fate देवपर Kām, Hit, Pur, देवपरायण R .

trusting n विश्वसन्नम् W, (in) व्यापारायः (ifc) -

आरोपणम् L .

trustworthiness n शिद्ध्यमता (Jātkam) शिद्ध्यम^{त्वम्}

(Pañcet), विश्वसनीयता विश्वसनीयत्वम् Kālid, विश्वा^{ता}ब्ध-

विश्वाब्धत्वम् w - आप्ति- Sāṃkhyapr .

a surety for the trustworthiness of debtor प्रात्सयिकः

(with प्रतिभू) Yājñ .

trustworthy adj विश्वसनीय Kāv, Pañc t, विश्वसिद्धि तव्य

IEh, Prab, विश्वासिन् Kām, विश्वास्य IEh, Kāv, etc, ^{सिन्} वैश्वा-

Daś, श्रद्धेय AV, etc - आप Mn, R, Ragh, etc - प्रत्यायिन् R,

प्रत्यायित Jaim, प्रत्ययकार (R) प्रत्ययकारक (Pañc t)

प्रत्ययकारण (Śak) - आपकृत् IEh - स्थायिक Bhar,

स्थायिन् Bhar, स्थिर f(आ) Yājñ, IEh, etc - अत्युपध L.

dependent on trustworthy persons आपाधीन more t.

विश्वास्यत्तर Daś the state of being t. आपभावः IEh

a t. person विश्वासभूति विश्वासपात्रम् Hit, प्रत्यायितः

ŚāṅkhBr t. testimony आप्रवाच f very t. स्वाप्

Kām : whose speech is t. स्वापिवात accord to Nir .

trusty adj अहाभ्य — अवस्थित

In 7.60,

etc — (said of horses) भक्ति L — विश्वासेक IBh,

विश्वासेन Kam .

^{more}
not trusty विश्वासेकतर a t. agent आप्तकारिन् m IBh,

In, etc a t. follower कर्पटिकः Hear a t. instruction

आप्तोपदेशः Sah very t. सुविश्वस्त W .

truth n I सत्यम् RV, etc, सत्यता ŚBr, Kathās,

सत्यत्वम् Kathās, Śarvad, etc, सत्यवाक्यम् Gaut,

सत्यावदाम् w, सत्यवचम् n w, सत्यभूयम् ŚBr, सत्यतात्

f RV, सत् n RV, etc, सद्भावः IBrh, VarBrS, Brahmap,

etc — तथ्यम् 'ak, Bhartr — गाथातथ्यम् IBrh, R, etc —

तथार्थवाच f L — तादृष्यम् Kap, Sch — समीचीनम्, समीचीनता

Rāghav, समीचीनत्वम् Nilak — वस्तुभावः Rajat, भावः

IBrh, Hariv — भूतता Vās — श्रतः, श्रद् ind (see to Kath

3. 10) : सत्ता — समीक्षा w, तत्त्व — स्फुटता Gol-शुद्धि

ब्रह्मोद्यम

समञ्जसम्

f Yājñ, Mālatīm — ~~समञ्जसम्~~ AV 14.1.31 — ~~ध्वन्यर्थः~~ HW —

ध्वन्यर्थः

HW — (as the seed or cause of being) बीजम्

L .

accompanied with truth असत्य mfn Maitis accord-

ing to the t. गथाभूतम् ind Mh, Lalit , गथाभूति ind ,

गथार्थ ifc IEh, R, etc , तथ्येन ind Mn 3.274, तथ्यतः

ind Rājat .3.5 , गथातथ्यम् , गथातथ्येन ind , अनित्यम्

ind Mn 2.144, IEh 3.11946 , etc acquiring knowledge of t.

परमार्थविन्द W admitted t. (of four kinds) विद्वान्तः IEh

Kap, Sarvad bearing the t. in one's self अस्ते ३२ mfn

being conformable to t. (satya) अनुषत्य mfn RV 3.26.1

conformable to t. यथार्थ m(अने)n Kāv, Pañc. t, etc, यथातथ

mfn W consisting of t. सत्यमय m(ई)n CāñchBr, 1 Bh,

Hariv conveying t. (said of a dream) सत्यात्मन mfn Rāj-

at devoted to t. सत्यस्त mfn divine t. देवसत्यम् ६२

अस्तसद्

अस्तम (BHD) RV, AV, VS, etc dwelling in t.)

mfn (BHD) RV 4.40.5, TS 3 eternal t. सत्यधर्मः R filled

with t. ऋतसात mfn AV 18.2.15 flowing with t. सत्योदक

mfn RV For the sake of telling the t. सत्यावचनार्थम् ind RV

Fostering t. (word of Gods) ऋतावृद्ध mfn RV, VS from

the t. साधानश्यतः ind VS the full t. पारमार्थ्यम् BL giving

up to t. सत्यपर mfn Car guarding divine t. ऋतपा

mfn RV having members or parts formed of t. सत्याङ्ग mfn

Cat having t. For essence सत्यात्मक mfn II, सत्यात्मन्

mfn TUp, R having t. For water सत्योदक mfn RV the high-

est t. परमत्त्वम्, परमार्थः mfn, Kī, Vedāntas, etc,

परमार्थता in, sch, -पर-योतिस् in K. tUp & S. v. 1.

holding fast to t. सत्यस्य in K. in accordance with t.

यथासत्यम् in ICh, R, यथार्थतत्त्वम् in ICh, यथार्थतः in

Mriv, R, Asht-v8, यथातच्च ibc (ICh), यथातत्त्वम्

(ICh, R, K. v. 1, 2,) ind, यथातथ्यम् (ICh, R), यथातथ्यम्

(R, Mriv) ind in conformity with t. यथातथ्यम् ind

increasing. (said of gods) ऋतावृध in RV, v8 in 1.

सत्यतः ind, तथैव, चट् in RV, सत्यम् by

knowing the truths of 1. धर्मतत्त्वविद् in RV, v. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

t. of religion धर्मतत्त्वावेद mfn MW knowledge which contains

th. in itself कृतम् भरा (with) without प्रज्ञा)

tab, Sarva, etc the 1st of 4. सत्यधर्मः 1st of 4.

कृतम् (not) नी) 1st of 4. सत्यता

सत्यकाम
1st, 2, etc 1st of 4. प्रियसत्य mfn Chup, प्रियसत्य

A not contradictory with the nature of 4. अतत्त्वार्थवत्

not knowing the t. i.e. the shoulds identity with Brahma

अतत्त्वार्थवत् 1st of 4. सत्यापनम् 1st of 4.

पारमार्थिक mfn (ई) n Pānc on the 1st of 4.

of the real and Ved in वेदवेदाङ्ग-तत्त्वम् in C in one word

nature is सत्यम् in Br perfection in सत्यवार्त्तमेता

Buddhi (in Vedānta) the power of separating t. from untru-

th विवेकः practice of t. and false hood सत्यान्त

main सत्यान्तम् in 4.3, the real t. पारमार्थ्यम्

Br received t. (in of four kinds) सिद्धान्तः in 4.3,

Sarvad relation to supreme t. पारमार्थिकम् (ई) in 4.3,

Full rich in t. सत्यधनम् in Br relation the t. प्रसन्न

in the section 1. प्रसूतयद् in (100) IV 1.10.5, etc.

speaking case 8. सत्यवदनम् in, सत्यवाकः in 8, सत्या

8, सत्याम् in 8, 10, etc. + प्रसूतयत् in 8.104,

सत्यवाचक in Garuḍa, सत्यवादिन् in AV, 12, 14, etc. +

सत्यवादिन् in 10.11.11 + भूतवादिन् in 10,

प्रसूतवादिन् in 10.7, etc. in 10.10.10. सत्याहते

in 10, 12, 14, etc., सदसत् in 10, सदसद्भानः

प्रसूतानृतम्, सूतानृतम् in 10.10.10. in 10.10.10.

- अद्वयम् ' world of t. ' (N. of the highest of the

owards) सत्यलोकः BhP, Pañcar, etc.

to speak the truth सत्यापय Nom सत्यापयति

Bālar, HParís, Pañcat .

truthful adj सत्यवत् RV, AV, TS, etc., संगत,

सत्यमय f(ई) RV, AV, TS, etc., सत्यवाचक Gāruḍa,

सत्यवादिन् AV, Br, TS, etc., सत्य f(आ) RV, etc., सत्यबन्ध

सत्यव्रत RV, AV, TS, etc., सत्यव्रत f(अरी) RV, AV, TS, etc.,

सत्यव्रत RV 10.5.3 .

excellently truthful सत्यधन RV 10. एक

strictly t. सत्यत्रा f(आ) RV, AV, TS, etc., सत्य

t. (in thought and deed) त्रिसत्य RV, AV, TS, etc.,

3, Kāth, (also त्रिसत्य) ShadvBr .

truthfully अमिथ्या ind Ragh.

speaking politely and truthfully सूनुतवान्य in Ragh

speaking t. (one of the qualities of a good sp) अमृषामि॥चित्तम्

Comm on Ragh .

truthfulness n सत्यवादिता Kām, सत्यवादित्वम्

Hit, सत्यकर्मज n Gaut .

try vi उपशक्त caus उपशिक्षते śāndhī,

संशिक्ष caus संशिक्षयति dhānānj - वाह cl 1 (dhātup

16.44) वाहते dhātup - आदिश आदिदेष्टि, आदिशति

rarely आदिशते MBh .

to try to deceive सम्प्रलुभ caus सम्प्रलोभयति

dh to t. to seduce सम्प्रलुभ caus सम्प्रलोभयति MBh.

2 परिश परीक्षते śBr, etc - कष Ā Kās on

Pān 7. 1. 12 - विमृश विमृशति MBh, etc, शुध, शुध्य

caus शोधयति Pān 7. 1. 12, etc, परिशुध caus परिशोधयति

Kāthās — विच्छेदक — caus विच्छेदयति — Gōḥ, Pāṇ, etc — दृश

Yājñ, Pāṇ — निरूप — निरूपयति — v, Suśr, Sarvad, etc — संलक्ष

संलक्षयति, संलक्षयते — III, IV, etc — निघृष् — निघृषयति

IIIh .

trying: adj परीक्षक W — विमर्शिन Math., Sarva.

trying to behave respectfully towards a Guru गुरुवर्तिपर

VP 3.5. t. to kill कृतघातयत्न.

with him to try परिक्षार्थ Apost. परीचक्षिषु L.

दि दृक्षु Mn 3.1 .

trying n परीक्षणम् ~~in, etc~~ (rarely परीक्षा)

trying the fidelity etc etc of a counsellor उपक्रमः

W .

wish to try विजिज्ञासा ~~in, etc~~, सन् .

tub n द्रोणीका, द्रोणी द्रोणी L.

a bathing tub स्नानद्रोणी Rājat a c. filled with oil

तेलद्रोणी R. 13.36.14ff a wooden c. द्रोणी 17h, 14w, 11d,

etc .

tube n धमनी f AV, ChUp, etc; सुसर, etc, धमनी

नल्लदिका L नाडी.

air tube नादि f LL, नाडी RV, etc any t. of the

body नात्रः (अर्धचादि) f (अर्ध L), नात्रम् LL,

RV, etc being in tubes सूर्य m TS सूर्य VS 'co t-

on tube ' (a cotton rock) तूलनात्रा, तूलिका, तूली L a divi-

no t. देतसुषि m ChUp 3.13.1 drinkin throu a t.

नाडिधय mfn L ' having a good t. ' (perforated pierced

hollow) सुषिर mfn (अर्ध) n RV, etc a kind of t. serving

as a candlestick सूर्मि f सूर्मि RV, TC, Kath, सूर्मि,

सूर्मि a mechanical t. यन्त्रनालम् Karkp a pipe t. नेत्रम्

Can sucking through a t. नाडिधम m'n I a t. नाडिधम

bamboo वंशनाडिका वंशनाडी Kath's the t. of an enema

नास्तीशीरस् n w .

a knot like tub pole कनिका (Pāṇ 4.3.65)

Suśr .

having tubercles निग्रथित मन Suśr .

a kind of tuberous plant कन्दाहृत् L , कन्दिलः L

माधवेष्ट L a kind of t. plant or ya राजातुकः

L a kind of t. vegetable रेवतः L सुवर्णतु a t. root

कन्दः, कन्दम् Mb, Wh, Suśr, etc various t. plants महाकन्दः

L .

a tube shaped bone कम्बु m L .

any tubular organ (as an artery of the body) नाडी

नाडी , (as a vein of the body) , नाडिका , (as a vein

or artery of the body) नाडिका AtyGr, Sch any t. ex

vein of the body नाडि f , नाडि L - नाडी any t.

vessel धमनी f ~~धमनी~~ AV, ChUp, ~~Ch~~, Suar, etc

~~धमनी~~ any t. vessel of the body धमनी L, धमनी,

- चारणी L → नाटक. (६. अधोक्षि) f (आरक्षि L),

नालम् Bbh, Kāv, etc, नालि f, नाली L = नाडी →

तन्त्रा Pāṇ 5.4.159, सिरो Suśr, Yājñ, Bbh, etc any t.

vessel of the body (esp one conveying the fluids) रसात्कसा

L any t. weapon (e g gun cannon etc) नात्कारम् L a

t. bone वक्षः Bbh, Sch (esp) a t. organ क्षे (as a

vein & or artery of the body) नाडि f Bbh a t. organ

of the body नलदिका L, नाडी the t. stalk of any plant

नाडी a t. vessel above the udder अध्युक्षी (Raitrs,

Āpār), अध्याधि (Āpār) f a t. vessel above the udder

or above the scrotum) शतपुटः शतपुटः अध्याधि a t. vessel

of the body श्वरा L, ~~xx~~ धरणी L, श्वरगोकन्द (L).

कम्बु m W a t. vessel of the human body which accor-

ding to the Yoga system is the channel of respiration and

circulation for one side ~~कम्बु~~ पिङ्गा W a t. vessel (one of the

principal channels of the vital spirit, that which is on the

right side of the body) ~~पिङ्गा~~ ^{इडा, इक्का} L .

Tuesday n मङ्गलवारः मङ्गलवारः L भौमवारः

Kītyār, Sch — अङ्गारकः, अङ्गारकवारः, अङ्गारवारः Cat —

कुलवारः Tantras, कुलिकः — क्षीतितनयादिनम्

क्षीतितनयादिनवारः VarBrS — शौचम् (with अह्न) Vishn .

' the day of Mars ' i. Tuesday कुजदिनम् VarBrS

every T. प्रतिमङ्गलवाराः m pl Cat falling on T. भौम

m (३) n Vet .

tuft n स्तवकः IBh, R, etc - विषयः, विष्टम् (g

अर्ध्यादि) Bh, Kāv, etc - ग्रन्थः Gobh 2.7.4 - कक्षापि f

SānkhŚr - स्तम्बकः L - केशान्तः (ifc f आ) IBh, R, etc

केशपक्षः IBh, Prasannar (ifc f आ) , केशपाशः IBh

Kum, Vikr, Ritus (ifc f आ) etc , केशाहस्तः IBh 3.1822,

Sis 8.27, Venis (quoted in Sāh) - स्तिभिनी Sch on स्तिभि

KātyŚr, स्तिभि, स्तिभि n KātyŚr .

any root which has a tuft of leaves द्विरवामूलम् W

any t. शिखण्ड NW devoid of the t. of hair (left on the

head after tonsure) विशिख mfn VS, AV. Head furnished

with at. or leather straps गोत्रोपश mfn RV 6.53.9 hav-

ing a broad t. of hair प्रथुष्ट, प्रथुष्टुक mfn RV (= प्रथुजपन

Vir) ' having a small t. ' (a kind of small bird सुहृचडः

L having a t. of hair on the top of the head शिखिन्

mfn Gaut, etc the horn like t. on Śiva's head विषाणम्

(ifc भा or दि), विषाणः (उ अर्धचन्द्रि) म mark

ed with a circular t. of hair on the breast (as a horse)

राश्रीविदा mān Kathās on whose t. of hair is golden

(said of Śiva) हिरण्यकृतयूड mān h a pendent t. (an

ornament of peacock feathers hanging down) अव्यूडा

Śiś 2.5 together with : t. (of grass or reed) रत्नवृक्ष

m (भा) n Āpīr a t. of flowers कुटी L a t. of (fra-

grant) grass वीरणस्तम्बः, वीरणस्तम्बकः h,

स्तम्बः AVx etc. तुलम् AV 19.30.3, h, Tāṇyabr,

Chāṇ, Kauś, Āp, Pān (i c ind c. .101) तृणपुत्र

तृणपुत्रक, तृणपुत्रीक, तृणपुत्री 5. 330

(v. 1 पुत्क) , राजपुत्क

Hear 7 (v. 1. पुत्क) t.

of hair चिकुरकलापः , चिकुरनिकरः , चिकुरपक्षः ,

चिकुरोक्षयः

चिकुरस्माशः , चिकुरम्भारः , चिकुररचना , चिकुरहस्तः /

स्तपः

RV, TS, Tān. var

स्तपः

VS, 9Pr

पालितम्

Deś , शिरसीजपाशः ३is , शिरवावन्धः ३,

स्तुका

RV, AV, 4Pr

कमुजा

a t. of hair lost on

the crown of the head after consue

मौलि

in f. var. (v. .)

a t. of hair on the crown of the head

शिफा

L. t. of

hair used as an ornament for horses

प्रकीर्णकः

(प्रकीर्णकम्)

by tufts स्तम्बशः ind MB havin a tuft of hair on the head of Siva (शतावर्त)

(on the head, said of Śiva) शतावर्त mfn MB havin

a thousand t. of hair सहस्रस्तुक mfn (आ) n RV 19.14.0

black t. नीलकेशस्तु mfn AV havin t. of hair on the head of an ascetic (पञ्चाशिरव)

mfn (आ) n Kāthās पञ्चाशिरव havin t. of hair on the head of an ascetic (पञ्चाशिरव)

(as an ascetic) पञ्चाशिरव mfn MBh पञ्चाशिरव mfn AV

Paris' having 4 t. चतुस्तुक mfn (आ) n RV 19.14.0 havin

ing red t. लोहिततूल mfn Kāth havin t. of hair on the head of an ascetic (पञ्चाशिरव)

mfn RV wearin various t. of hair (विष्णु) पञ्चाशिरव उधरः

Vishn 98.65 .

tufted adj शिखाण्डिन 17, 18, 19 - शिखारिन 18, 19, 20

etc .

' tufted ' (18) जहाजवाल् L, form 1.

श्व
चतुःशिखाः, चतुःशिखरं f(जा) 1.3, चतुष्कपर्द 1.4 .

tuffy साम्बन MaitrS, सम्बन (prob) AV.

tugging कषण mnf Mn 7.112, MBh, Suśr& .

tuition n अनुनयः .

tu वश .

a Tukhāra horse

तुकखारः

Vear 9.116, 18.93 .

Tulasi त्रिदामञ्जरी L .a kind or fragrant Tulasi मञ्जरीक L a kind of the

T. अल्पपत्रः

L red T. शिवालक्यः

L. ' T. leaf ' (a

very small size) तुकसीपत्रम् W a variety of T. सख्यकुसुमःसख्यपुष्पः

L a white T.

(सखी)(11) (17)

अद्वैत, ताद्वै, प्रियङ्गु, फलिनी .

तुम्बकः, तुम्बिका, तुम्बिनी, तुम्बिका-

तुम्बकः .x

tumble vb. प्रस्वल् प्रस्वल्ति MBh, K^v, etc.

tumbler n डोरोषः VS, etc, डोरोषकः भरतः

ṭī, Mālatīm, Prab कटरवादकः L कलायनः L

केलकः L केवलः Gal, केलक .

a kind of tumbler who exhibits tricks with a discus

राकिन् m L a village t. चक्रधरः W .

tumbling adj प्रचल्यित ^{HW} - विहारुक ^{1.1.1} .

tumbling downwards अधोवर्त्य AV 5.11.6 .

tumbling n लोटनम् ^W - विहृत्ति ^{f Kir} .

tumbia into ^{to} कर्त्तपत्यम्, कर्त्तप्रस्कन्दः

Only: Br .

Stomach १ अर्बुदः, अर्बुदम् Susr, etc, अर्बुधः.

Stomach, Susr - शोफः (१०० f आ) Susr, etc - अर्बुदः

Susr - मार पिण्डः, मार पिण्डम् पं०, मांसकीकः - शाथः

(१०० f आ) Susr - गुणिका १ - विकटम् १ - व्रणः

(occasionally प्रत्यम्) etc, etc, etc - स्फोटः पं०, Susr,

स्फोटकः Pat, Car, स्फोटिका Susr .

afflicted with a tumour अर्बुदिन् in Susr afflicted

with tumours शोफित in Susr, शोफित in Car

Mucous tumour शोफितार्बुदम् Susr, रक्तार्बुदम् in Susr

t. शरीरवृद्धः Quar & con. animal t. अध्यक्षदम् अध्यक्षदम्

the Quar (of t.) मूढता Quar in fatty t. मेदोग्रन्थि

Quar Quar t. of the Quar उत्पन्नोपमन in

Quar Quar t. in the Quar गिन्नायु in Quar Quar t. in

the Quar कण्ठशावकम् Quar Quar उत्पन्नोपमन in

Quar Quar of शक्तिशब्दः शक्तिशब्दम् Quar Quar in

the Quar of Quar) कौटुम्बिकः Quar , (Quar Quar Quar)

stake) कौटुम्बिकः Quar ' Quar like t. ' (the Quar Quar)

Quar) अनुदाकारः Quar Quar t. like Quar Quar यवप्रख्या

Be r a sore t. on the foot निपाटिका Suśr, Rājat a t. caused

by achill (attended with fever and sickness and composed to

a swelling caused by wasp sting) श्वेतपित्तम् Char, ' arising

a t. caused by the touch of a snake सर्पदुग्गभिहतम् Suśr

a t. in the corner of the eyes अश्रुवर्त्मन् n Suśr a t.

in the throat शोणूकम् Char, तृणदः Suśr a t. on

the palate कच्छपः Suśr 1.306.3 a t. proceeding from

phlegm श्लेष्मशोफः Suśr ' t. removing ' (Saxecarpus

Anacardium) शोयहन् m L a t. with hard lumps

त्रिपित्तम् Suśr 14.1 & 4, 4.21. 3 .

tuult n तुमुत्त Hit, etc, तुमुत्त 7.100.

21 - संशवः R-jat, संशवणम् C-na - घोषः RV, AV,

etc - प्रकोपः Hit - विमर्दः Hit, etc - अप्रशमः

Deer, Jitska - निप्लवः Hit, R-jat, (esp of battle)

सम्प्लवः Hit, R - राम्मोहः Hit 7.17 - उत्थानम्

R-jat - प्रविदारणम् L - कालकीलः L - उमरः (उमरम्)

L) VerD.G. 100, 2-Préven 4.136 - सुगालिका L, सुगाली

L .

cousin the tuult of battle (Indra) रवज क्त

mfn RV 6.18.2, 7.20.3, 8.1.7, स्वज्ञेकर mfn RV 1.100.3,

TBr 7.15.6 causing e. विद्वत् W. (e. r o dinal

surprising) डामर mfn K-latin, Gīt 1.22 e. of

bottle समयम् RV → जगिराणि E (DR & Gn)

RV 1.63.6, 3.10.8 & 4.4.4 , (figuratively applied to the

अजि. अर्जम् RV 5.50.4 .

tumultuous adj तुमुल f(आ) Lāṭy 2.3.3, MBh, etc.

तुमल MBh, etc., तुमुर Lāṭy - संहारिण MBh (or

a battle } उन्मिश्रक MBh, Hariv.

a tumultuous combat रणसङ्क्रम I .

tune n ध्वनः L, ध्वनि m AV, etc .

any tune (sacred & profane) सामन n RV, etc

a lute out of t. वीणा व्युता रथजानु ^{प्रियवचन} not out of t.

In L playing a t. राः

L a t. of the SamaVeda

रामरागः Pāṇ 5.2.130, Sch .

well tuned

सुतान

Pañcar .

(in draw) tuning (?) the musical instruments पारिषदना

Phar .

turban n मूर्धवेष्टनम्

L - उष्णीषः, उष्णीषम्

RV 15.1-4, ĀBr, Āśvār, Ītyār, KBh, etc, उष्णीषपटः

Ratnāv, शिरःपटः Pāncar, शिरःपटुकः, शिरःशाटकम्
Kashā - 6

L, शिरःप्रावरणम्, शिरस्कम् V - (kind, viz those of

king, queens, princes, general, and the praśāda-pattas of

honour) पटः KBh, Kāv, Hājat (ifc १३५) शिरस्कम्

- शिरवेष्टनम्
W, शिरस्कणम् KBh, Kāiv, Kāv, शिरवेष्टः, 6, वेष्टनम्

वेष्टकम् L, शिरशेदामन् n Pāncar - चोत्थेष्टुकः L-शेष्टः

sch - बटरः (only L) - शुक्लम् L .

binding the head with a turban पट्टाब्धः, पट्टाब्धनम्

L ' description of various turbans 'पट्टाब्धनम्' furnished

with a t. उष्णीषिन् mfn VS 16.22, R having t. स्वेदन्

mfn Hricca , सोष्णीष mfn LBh a t. of honour (worn

as a token of royal favour) प्रसादपट्टः Var wearing t.

कार्यक्षिक mfn (सद्यपरिकरकचुलिन) Gobh 1.2.25 → ५

mfn VS 16.22, R , वेष्टितिन् mfn Āp. t without a t. निरुष्णीष

mfn Rājat .

turbaned (w a head) adj सवेष्टन Kricch .

a turbaned queen पट्टदेवी Rājat, पट्टमहादेवी

पट्टमोहणी, पट्टाही, पट्टोह, पट्टगही L having a t.head

(one of the 32 signs of perfection) उष्णिषाक्षिरस्कता

Dharmas 83 (cf MWB 475) .

turbid adj कलुष f(आ) Mn, Suśr, Kaṇḥas, etc -

(as a fluid) आविल Suśr, Ragh, Mun, MBh, etc, आविल

— अनन्तर — अनिमित्त — अप्रसन्ना — (as

water) पर्याकुल f(आ) MW- दुहित RV- कल्किन् W.

• not turbid अनाविल a little t. आकलुष Hatakam

t. water अन्धम् very t. पर्याविल Ragh.

to become turbid कलुष्य Nom कलुष्यते Hricch

to make t. कलुषीक MBh, R, Prabh, etc, आविलय Nom

आविलयति .

turbidness n ^{कलुष्यम्} ~~कलुष्यम्~~ Kathas 19.95, Kām ,

कलुषम् IEh, R, etc , कलुषता , कलुषत्वम् .

turbulent adj कलहकार f(ई) Pāp, Hit कलहप्रिय

f(आ) R - स्वानिन् RV .

the bird *Turdus ginginianus* आति f L .

Turdus macrourus राटका (ganas ^{क्षिपकदि} अजादि & ⁿ) -

पोतकी L - अकुनी L .

the female of the bird *Turdus macrourus* (commonly

Syāma) कालिका L .

Turdus salica सारिका

In, MBh, etc, सारिका

सारिका, सारिका — मदनसारिका L — पीतपादा

L — मन्त्रालाका L, सारिका — मधुगतापा L — मेधावती

L — यासः L — वचा, वचण्डा, वचण्डी ~~६~~ सारिका

~~वरण्डा~~

~~(only L)~~ वरण्डा (only L) — शलाका L

the bird Turdus salica सारिका: MBh सारिका

गोकिरिका, गोकिराटी L — गूथलक L — (prob) a

variety of T. salica विटकारिका L.

turf n उ॥ दु॥ म॥ शादकानि n pl (L also शादकः

ifc f ३१) GrS, Yājñ, MBh, etc .

turgid adj परिष्कील Pārsvan .

turgidity n वाक्यसम्पदः Pratāp .

Turk n तुरकः - K thās 37, Turks तुरकाः m pl

Kathās, Rājat, Prab, etc : तुरक - तुरकाः m pl

तुरकाः Romakas, तुरक, तुरका Romakas, Ratnak .

Turkestan n تورکستان W .

Turkish adj تورک Kshitīś 7.161 , تورک

Kuṭṭanīm 64 .

a Turkish prince تورک W .

turmeric n I हरिद्रा Kauś, MBh, Suśr, etc - हरिद्रा,

हरिद्रा L - हरिद्रा, हरिद्रा f W, हरिद्रा L,

हरिद्रावतः, हरिद्रावती L - रानि f MBh, Suśr, हरिद्रा

- निशा Suśr - कटुकटरी Suśr, कटुकटरी W - गोरी

Suśr, रानि - लमखती T, लमखती MBh 4.732,

Kād - यापिप्रिया Bhpr - वरवर्णिनी Bhpr .

II कदम्बः L - कर्चूरः L, कर्चूरकः L - कर्चूरनी

L - कवेरी L - क्षणदा L - क्षापा L - गन्धपत्रांगिका

L - क्षपिणी L - जनेष्टा L - तामि f W - तुङ्गि L -

निगमा W-दीर्घरङ्ग, दीर्घशगा L-शमनी L-

दारा L-निद्राह्वा L-पिङ्गवर्णनी L, पिङ्गा L

फिवा L-पातचन्दनम् L, पातवालुका L, पातिका

L-प्रहर्षिणी L, प्रहर्षिणी L-मङ्गलार L-मङ्गलप्रदा

L-मङ्गला L-गुवाति L-रञ्जनी

L-तस्या L-वरा L-वराङ्गी L-वर्णदात्री L

वर्णवती L-वर्णविहारिणी L, वर्णिनी L-विट-

-कान्ता L-विभारि L-विषधी (only L)-

शशिरी L-शिफा L-शिवा L-शोभना L-

शोभा L-सुन्दरी L-सुवर्णवर्ण L, सुवर्ण

स्वर्णवर्णम् L, स्वर्णवर्ण-हृद्गतवर्णम् L हरिद्रा

हेमघ्नी L, हेमराणिजी L, हेरम् L.

coloured with turmeric हरिद्रा mfn ŚBr, etc declin

in t. हरिद्रिक mfn g किसरीदि a kind of t. कच्छुरः.

कच्छुरा, कच्छुरम् L, कच्छुरम् L only adorned with t.

मङ्गलमानभूषण mfn Vikr a particular form of the god Gaṇeś

(in whose honour a Mantra is repeated with offerings of t.

हरिद्रागणपति m हरिद्रागणेश Cat plant t. लक्ष्मी (ifc mfn

(ई)) resembling t. हरिद्राभ mfn the root of t. ground

to powder हरिद्रा Kaus, MBh, Suśr, etc smeared with t.

~~हरिद्रा~~ mfn MW ' t. coloured ' (unsteady in affection

or attachment fickle capricious (like the colour of t. ~~wild~~

which does not last)) हरिद्राग, हरिद्राग mfn L a t. field

उष्ण L t. plant कश्यपः L wild t. वनारिष्टा

L → वनहरिद्रा L yellow t. डोली L .

Turmeric curcuma

राज्याख्या

L .

the turmoil of battle

संग्रामकर्मन्

n Rājat .

turn vb I वर्त cl 1 (Dhātup 14.20) वर्तते

◊ oftener वर्तति) Kāv, Kathās, etc – वृत्त cl 1 वर्तते

(r rely वर्तति) RV, etc, दृत्त intens वर्तति, वरीवर्तति,

वरीवर्त्यते, वरीवर्तते RV, ŚBr, Kāv, विवृत्त caus

विवर्तयति RV, MBh, विवृत्त caus विवर्तयति VP – प्रेर

caus प्रेरयाते R, Śak (v.1.) .

II भज cl 1 (Ā rarely P) MBh, Kāv, etc – पर

caus चारयति MBh, etc – वृत्त cl 1, 7 वर्जति, वृणक्ति

cl 2 वर्जते (Ved and BHP also वर्जति, वृद्धे) RV 4.7.3

10 — (glances) सृज् cl 6 (Dhātup 28.121) सृजति

(Ved and once in AV सृजति) and ep. also सृजते Kum .

III पुट् cl 1 प्योटे Dhātup 18.6 .

to turn about व्यावृत् caus व्यावर्तयति MBh,

Kād. पर्यञ्चा only I sg pr पर्यञ्चामि) RV 10.119.5

to t. against प्रत्यावृत् प्रत्यावर्तते (acc) RV to t.

aside विवृत् (instr) विवर्तते Kpr. परिणम् परिणमति,

परिणमेत AV, साचीकृ साचीकरोति Kāv, Kathās,

विहृ विहृणाति

RV. अवघा

P ŚBr to t.

attention towards दृ cl 1 दृशते, दृशते (Dhātup 22.

3) mor : commonly caus क्षारयति, क्षारयेत Up, Yājñ, MBh

to t. away विवृत् विवृति Kpr, अपवृत् ,

अपवृत् ŚāṅkhŚr, व्यपवृत् व्यपवर्तते Uttarar, निवृत्

निवृत्ति MBh, Kāv, etc , निवृत् caus निवर्तयति,

निवर्तयते MBh, Kāv, etc , विनिवृत् विनिवर्तते MBh, Kāv,

etc, विपरिवृत् caus विपरिवर्तयति Lāṭy, MBh, etc, —

अपाकृष्ट R, etc, नम caus नमयति (नामयति

Up, etc नामयति Mricch) RV , नम cl 1 नमति नमते

(wit. हिरक) AV 4.1.3, विया वियाति MaitrS,

BhP, ह cl 1 (Dhātup - 22.2) हरति हरेते Ratnāv,

Śis, परावृज् परावृजति → अस्ति caus TS,

अपध्वंस अपध्वंसति NBD to t. away from अपवृत् caus

P RV 2.23.7, etc, व्यावृत् व्यावर्तते (rarely P) (instr

or abl) Ragh, Kathās, प्रातिनिवृत् प्रातिनिवर्तते (abl) MBh

पर्यावृत् पर्यावर्तते (abl) RV, etc, चल् cl1 चलति

विमूर्खाभू
MBh, etc, विमूर्खीभू विमूर्खीभवति (abl) Mricch,

व्युत्तिष्ठति, व्युत्तिष्ठते
व्युत्तिष्ठति, व्युत्तिष्ठते

(abl) ŚBr , अपवी अपवेति

RV 5.1.18 and 10.43.2

अपवेन AV 4.8.2 , अतिस्त्रं RV 6.11.6, अध्युया

(✓ स्था) PBr, अवत् caus अवतारति MBh, etc (ablRagh 6.30 to t. away the face पराङ्मुखीभू Kāv, Vet,अपत्रप to t. back आवृत् आवर्तते RV, ŚāṅkhŚrआवृत् आवर्तते RV, AV, VS, ŚBr, ChUp, MBh, Kathās, ~~etc~~R, etc , आवृत् caus आवर्तयति, आवर्तयते

RV, AV, VS, TBr, MBh, BhP, etc, समावृत् समावर्तते RV, etc,

निवृत् निवर्तते RV, etc, प्रतिनिवृत् प्रतिनिवर्तते MBh, Kāv, etc,

संनिवृत् संनिवर्तते MBh, R, etc, विनिवृत् विनिवर्तते

MBh, Kāv, etc, सम्परिवृत् सम्परिवर्तते R, विपरिवृत् विपरिवर्तते

MBh, समभिवृत् समभिवर्तते Suśr, (intran) परावृत्

परावर्तते Mn, MBh, Kāv, etc, पराक्रम पराक्रमति, पराक्रमते

MW, प्रतिवेष्ट् caus प्रतिवेष्टयति TS, Prāt,

विपरी विपर्येति ŚBr, व्याधुट् (only ind p व्याधुत्य)

Pāṇcat to t. back again प्रतिविपरी प्रतिविपर्येति KātyŚr to t.

back from सम्परिवृत् सम्परिवर्तते (abl) BhP to ~~xx~~ t.

downwards निवृत् caus निवर्तयति, निवर्तयते TBr to t.

left to right so that right side is turned towards the

object प्रदक्षिणम् (with कृ or प्रकृ) to t. here

and there विप्रतिपद् विप्रतिपद्यते ŚBr to t. hither

संवृत्तं caus संवर्तयति RV to t. hither and thither विवर्त

विवर्तते (rarely P) Hariv 3822 (v.l. विवर्धते),

(the ears) वृज् caus or intens वरीक्यति AV to t.

in different directions व्यावृत् व्यावर्तते (rarely P) MBh

to t. in the right direction पर्यव पर्यवोति AitBr to

t. into सम्पद् सम्पद्यते (in some forms also P)

(nom) MBh, Kāv, etc, परिनिष्पद्य परिनिष्पद्यते (nom) Kāraṇḍ,

विजन् विजायते MBh , सम्पद्य caus सम्पादयति

(rarely सम्पादयते) (acc) Kathās to t. into an Aśoka

अशोको कृ ŚāringP to t. into Kāma's quiver श्रेषुधीकृ

श्रेषुधी करोति Naish to t. the min towards धृ

cl 1 धरति, धरते (Dhātup 22.3) more commonly धृ

caus धारयति, धारयते Up, Yājñ, MBh to t. near आवृत्

आवृत्ति RV, ŚāṅkhŚr to t. off निशकृ निशकरोति

MBh, Kāv, etc , अपवृज् अपवृङ्क्ते AV, ŚBr, अपाकृष्य

R, etc , अवकृष् KātyŚr, व्यु cl 1 व्यवते (ep.

also व्यवति) RV 6.62.7, 10, Bhp 9.14.20 to t. off

from अपवृज् caus अपवर्जयति, अपास् Yājñ 2.262, चत्

caus चतयति (abl) Mricch 9.21 , अपचिन्त caus Ā

(abl) VS 2.17 to t. off from the right way जिह्माय

Nom जिह्मायति Nir 1.11, जिह्म mf(आ)n (Nir 8.15)

to t. one's self away from अभ्यवृत् (abl) TBr to t.

one's self round अभिपर्यावत् Ā (acc) AitBr to t. one's

self towards अभिनु Ā (acc) RV 9.100.1 , अभ्युपानृत्

अभ्युपावर्तते (acc) (also P) TS, ŚBr, AitBr, अभिपर्यवृत्त

Ā (acc) AV, TS, etc , अभिसंवृत A AV 6.102.1 to t. on

on side विनिर्भुज् (only ind ‡ विनिर्भुज्य) Suśr to t. out

निष्कस्य caus निष्कासयति Kāv, Pānc, Vet, निष्काशयति,

उत्सारयति
~~xxx~~ निःसृ caus निःसारयति MBh, R, etc , उत्सृ caus

MBh, Hariv, Kathās, BhP , उद्दृह् उद्दृहति, उद्दृहते AV 11.1.9, ŚB

KātyŚr, Comm on TBr 3.8.4.3, BhP, etc , प्रवस्य caus प्रवासयति

Mn, MBh, etc , उदावस्य caus उदावासयाते BhP, कृत्यजि

caus राजयति Kathās 20.126 , निर्कृत caus निर्वर्तय
ति

Hariv, Rājat, प्रपद् प्रपद्यते (ep. also प्रपद्यति)

Hariv , अस् cl 2 आस्ति rarely Ā, प्रह प्रहरति,

प्रहस्ते ŚāṅkhŚr, उद्बुध् P ŚBr 14.7.1.41 to t. out

auspiciously सिध् cl 1 (Dhātup 3.11) सेधति also

(सेधते) Dhātup to t. out badly मिथुर्म् मिथुर्भवाति

TBr to t. out of the way of परिवृज् परिवृणात्ते (acc)

RV, AV, VS, Br, Āpast to t. out different परिवृत् परिवर्तते

(ep. also परिवर्तति) MBh, Kāv, (also with अन्यथा)

to t. out (to graze) संचर caus संचारयति Śak

Bhp to t. out well सिध् cl 1 (Dhātup 3.11) सेधति

(also सेधते) Dhātup , सम्पद् सम्पद्यते (in some

forms also P) AV, etc, भू cl 1 (Dhātup 1.1) भवति

rarely भवते RV, TS.Br , समावृत् समावर्तते Bh 12.1155 to

t. over प्रत्यस्य् प्रत्यस्यति ŚBr, निपर्यस्य् निपर्यस्यते

ŚBr, Gaut , आवृज् caus आवर्जयति Hariv, Śak, Vikr,

Ragh, Megh, etc , निर्वी निर्वीर्णाति ĀpŚr to t. over in the

mind सम्प्रवृत् सम्प्रवर्तते (with मनासि) R , सम्प्रवृत्

सम्परिवर्तते (with हृदि or मनसि) to t. round

परिभ्रमं परिभ्रमति, परिभ्राम्यति (ep. also परिभ्राम्यते)

~~Hariv, R, BhP~~ MaitrUp, Hariv, R, BhP (also with मण्डलम्),

पर्यवृत् caus पर्यवर्तयति (trans) TS, ŚBr, पर्यवृत्

पर्यवर्तते (intrans trans only ind) RV, etc, आवृत्

आवर्तते RV, ŚāṅkhŚr, आवृत् आवर्तते RV, AV, VS, ŚBr,

ChUp, MBh, Kāthās, R, etc, आवृत् caus आवर्तयति, आवर्तय

ते RV, AV, VS, TBr, MBh, BhP, etc, प्रतिनिवृत् प्रतिनिव

वृत् MBh, Kāv, etc, व्यावृत् caus व्यावर्तयति MBh

Kād, व्यावृत् व्यवर्तते (rarely P) R, वृत् cl 1

वर्तते (rarely वर्तते) RV, etc, विवृत् caus

विवर्तयति trans) RV, MBh, विवृत् विवर्तते (rarely P)

RV, सम्प्रिवृत् सम्प्रिवर्तते MBh, Hariv, R, etc, विपरिवृत्

विपरिवर्तते Bhgg, MBh, विपरिवृत् caus विपरिवर्तयति

Lāṭy, MBh, ~ tc, परिवृत् परिवर्तते (ep. also परिवर्तते)

RV, etc, (intran) परावृत् परावर्तते Mn, MBh, Kāv, etc,

(tran) परावृत् caus परावर्तयति RV 1.38.9, परिचत् caus

पर्याकृत
परि-चाळयति MBh, पर्याकृ (only pass P पर्याकृत्यमाण)

AV , कृत् cl 1 (Dhātup 14.20) कृते (oftener

कृति) Kāv, Kathās, etc , पर्यस् पर्यस्यति, पर्यस्यते

Amar, प्रायस् प्रायस्यति ŚBr, विपर्यस् विपर्यस्यते

ŚBr, G ut, पर्यन्त (only I sg pr पर्ये चामि) RV 10.

119,5, पर्यवे पर्यवौति AitBr, विपर्यो विपर्योति ŚBr,

विपत्यस् विपत्यस्यते ŚBr, पत्यङ् pass पत्यङ्ग्यते ŚBr

to t. round again प्रतिपर्यह प्रतिपर्यहरति ŚāṅkhŚr to t. round

in an opposite direction प्रतिपर्यवृत् प्रतिपर्यवर्तत

ŚāṅkhŚr, Kauś to t. round towards उपपर्यवृत् P ŚBr, Kāth

to t. the attention to कृ cl 2 cl 1 cl 5 cl 8 मन्स्कु

RV, Mn, MBh, etc, बुद्धिं कृ Na1 26.10, मतिं कृ भावं कृ MBh, R

to t. the back विमुखीभू विमुखीभवति Ragh to t. the eyes

प्रेष caus प्रेषयति Śak 2.2 (v.1. प्रेरयन्त्या)

to t. the eyes towards प्रीह प्रीहिणेति, प्रीहिणुते, प्रीहिष्यति

, प्रीहिष्यते (acc) Kād to t. (the eyes) upon प्राणिधा

प्राणिदधाति, प्राणिधत्ते (loc) MBh, Hariv, etc to t. the eye to

दृष्टिं दा (with loc) Śringār 15 to t. (the eye) upon

विस्मृन् विस्मृजति (ep. also Ā) (loc) ŚāṅkhŚr to t.

(the face) away from अपपर्यावृत् Gobh to t. the face

towards अभिसुखो ^{वृ}to t. (the mind) to प्रयुज् प्रयुज्ते

(rarely प्रयुनक्ति) (loc) RV to t. (the mind) to

विप्रणा (loc) MBh to t. the mind towards अधी, अध्येति

RV, AV to t. (the mind) upon युज् cl 7 (Dhātup 29.7)

योजते
युनक्ति, युज्ते (ep. also युञ्जति, युञ्जते Ved योजति,)

(loc) TS, etc to ~~the~~ t. the right side towards प्रदक्षि

णोक्तु प्रदक्षिणी करोति, प्रदक्षिणीकुरुते (acc) MBh, Kāv, etc to

t. the right side towards ' as a token of respect प्रदक्षिण

प्रदक्षिणाप्रकृ ~~xxx~~ to t. (the thoughts) upon प्रणिधा

प्रणिदधाति, प्रणिधत्ते (loc) MBh, Hariv, etc , युज cl 7 युजि

(Dhātup 29.7) युजति, युजे (ep . also युजति, ^{युजते} Ved योज-
ति,

योजते) (loc) TS, etc to t. to वृत् cl 1 (Dhātup

14.20) वृत्ते (oftener वृत्ति) (with अभिमुखम्

and acc or loc) K̄v, Kathās, etc, वृत् cl 1 वर्तते

(rarely वर्तति) (dat) Śukas , (procure to bestow

upon (dat or loc) अपिवृज RV, आकाङ्क्ष् आकाङ्क्षति,

आकाङ्क्षते (acc) Mn 3.258 , अनुभू RV 10.147.1 ,

अभिषच् अभिसचते RV , न्यस् न्यस्यति, न्यसति (with

loc) to t. to this side अभ्यवृत् caus ŚBr to t. ~~XXXX~~

towards उपावृत् (rarely) उपावर्तते, उपावर्तते RV 8.20.18,

TS, TBr, ŚBr, AitBr, MBh, etc, आवृत् caus आवर्तयति,

आवर्तयते , आवृत् आवर्तते , समावृत् समावर्तते

(acc) R , संवृत् caus संवर्तयति RV , संवृत्

संवर्तते RV, AV, R, अभ्यवृत् caus P ŚBr, अभिनम् ,

जम् cl 1 जमति (Dhātup 23.12), जमते RV 1.

165.6, श्रि cl 1 श्रयति RV, TS, Br, उपे उपेति

RV, AV, TS, ŚBr, MBh, Śak, ~tc, अभिभज् (acc) Hariv, उपकृप्

caus उपकल्पयति , विन्यस् विन्यस्यति (rarely विन्य

सति) MBh, Kāv, etc , स्था caus स्थापयति , स्थापयते

AV, etc, ऋ caus अर्पयति R, Bhag, etc , (mind eye

etc) निविशं caus निवेशयति MBh, K av, etc to t. to

wards one's self समावृज् समावृद्धे TS to t. towards things

so as to place them on one's right ' (a token of respect)

प्रदक्षिणक, प्रदक्षिण ^{प्रकृ} to t. ~~with~~ towards with one's right

side समावृत् समावर्तते with प्रदक्षिणम्)R to t. up

आभिवृत् R, etc , उद्दिदृ caus उद्दिदारयति Bhp 10.68.71

to t. upon विनृत विनृतते (with आतिष्ठम्) (rare)

p) MBh 3.8438 , हृष्टे पारेषा (with loc Hariv) to

t. upside down पयिह पयिहरति ऽBr , Śāṅkhār, पयिभू

(only aor पयिभूत) (intrans) ऽBr to t. up (the earth

) उद्दन् उद्दन्ति Ā TS, ऽBr, TBr, etc to t. up (the soil

) अभिरवन् Br, etc to t. up the soil रवन् cl 1 रवन्ति

RV, VS, AV, etc .

to be turned लृज् pass लृज्यते RV, etc .

to be turned back विपर्यवृत् विपर्यवृत्ते Kauś to be t.

into सम्प्रपद् सम्प्रचयते (in some forms also P)

(- सात्) Bhatt to bet. into the form of स्वरथा स्वेतिष्ठते

(ep also स्वेतिष्ठति) (acc) Lalit to be t. into water

अतसात् (with सम्पद्) to be t. over in the mind

वत् (with हृदये) , cl 1 वर्तते (rarely वर्तति)

वत् (with मनसि) , cl 1 वर्तते (rarely वर्तति)

to bet. upon निवृत् निवर्तते (loc or त) MBh .

to cause to turn वत् caus कर्तयति, ^{कार्तयति} (Dhātup)

19.58) Śis, HPariś, Naish, Sch , आवृत् caus आवर्तयति

आवर्तयते , प्रवृत् caus प्रवर्तयति RV, etc, संवृत्

caus संवर्तयति RV, etc, to cause to turn round विपरिवृत्

caus विपरिवर्तयति^{ति} RV, etc, to cause to t. वृत् caus

वर्तयति RV, etc , उपावृत् caus उपावर्तयति §Br, Kātyār

to cause to t. away विवृत् caus विवर्तयति RV, AV to cause

to t. away from विपर्यावृत् caus विपर्यावर्तयति^{ES} to cause to

t. back प्रतीप्य Nom प्रतीपयति Nom , प्रतीनिवृत्^{caus}

प्रतीनिवर्तयति R, B.P, संनिवृत् caus संनिवर्तयति^{Br, R,}

सम्परिह सम्परिहरति, सम्परिहरते

परिवृत् caus परिवर्तयति MBh, K^v, etc to cause to

t. off from विच्छत् caus विच्छात्यति (abl) MBh, Bhp to

cause to t. round भ्रम् caus भ्रामयति, भ्रामयते Up, MBh

K^v, etc, विपर्यस् caus विपर्यस्यति Balar, सम्परिह

सम्परिहरति, सम्परिहरते MBh, परिवृत् caus परिवर्तयति

MBh, K^v, etc to cause to t. the face forward अभिमुखी कृ

Das to cause to t. to and fro परिवृत् caus परिवर्तयति

MBh, K^v, etc to cause one's self to be turned round (in

having one's head shaved all round) परिवृत् caus Ā

TBr, ŚBr .

विवृत्स्यते

to wish to turn

वृत्

desid विवृत्स्यते, ,

RV, Br, विवर्तिषते

Pāṇ 1.3.92,

वृज् desid विवृक्षते,

विवर्जिषति, विवर्जिषते

to wish to t. round

परोक्

desid TSto t. aside

वृज्

intens

वरोक्ष्यते, वर्ति

o t. away

पराङ्मु-

ख्य

Non पराङ्मुखयति

Bhat., Sch

to t. back

पराङ्मुखय

Non

पराङ्मुखयति

Bhat., Sch .

turn n विवर्तनम् TBr, Mīlatīn, (of road)

व्यावर्तनम् AV, ChUp .

(in medicine) a favourable turn of illness

विशेषः Suār t. of a course आवृत्ति f, आवृत्त

f AV, VS, TS, 'er t. of a direction आवृत्ति f, आवृत्त

f AV, VS, TS, 'er ' t. of a line ' (to rhythm at the end

of verse) वृत्तम् (inc f आ) वृत्त t. of a ~~verse~~

वृत्तम् आवृत्त f AV, VS, TS, 'er t. of a verse आवृत्ति

f with t. to सव्यावृत्त मन G' 10 .

turn n पर्यायः rotation, revolve, etc. प्रस्तावः

हृदय, अन्तःकरण, आत्मा, चित् — वासरः ६१० (व. १. वासर) .

ny on! turn अतसरः (on) most at my t.

प्रतिपक्षायम् in order by turns पर्यावृत्तः in the, भागशः

ind. In, etc, विष्पी विष्टिभिः ind. IV collecting in turn

प्रचायः, प्रचारिका girl taken in 1. वाश्कन्यका जग, वाबनरी

(itc), तारभास्त्रिका इति in . तर्थायः (itc), पर्यायेण

(ind) , वारकेण ind one the good by turns (to

the home of the fishermen and wharves of Waiyapail for

संज्ञा) चक्रचरः

Truth (of) one who has lost his

तुम्हें पर्याय-च्युत

17th Dec 1944 Monday 11th Var.

३८८ , बारकः

Period regular पयोधकमः 17 1/2

प्रतिप्रणामः

11. जल, मि. टिन : रामन 100 300

t. people - उपशायः

(ite) - n

Day (what the company is doing) बार:

Clinton, N. Y.,

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847

0 1 0 1 1 1 1

' the turn of the cows ' (H. of a periodical sacrifice

(गवाम् अयः .

गवाम् अयः तान्धव धुरा

Metim 7.4, मित्र

कृत्य .

from left to right, so as to turn one's right side

प्रदक्षिणित in. 17 from left to right

as to t. one's rightside towards anything प्रदक्षिणित ind

one who will turn to उपवर्तित in. 17.7.

round पारेवृत्ताधिमुख (इ) View having the foot.

परशुमुख (इ) , परशुमुखम् ind , प्रत्यङ्मुख

(इ) , etc having the head t. round व्यावृत्तक्षिप्त्

it t. out that जातम् (impers will head lower)

just t. just t. प्रथमसमावृत्त (low) air not t.

about अनावृत्त not t. away from अपराङ्मुख (gen/Ragh)

not t. round अनावृत्त one who has t. away Before

निवर्तितपूर्व व्यावृत्तच
तस्

(30) व्यावृत्तात्मन

प्रतिबद्ध () in the main is t.

प्रतिपातबुद्धि () is not in the main is t.

आजिह्नित ad t. परञ्च is not in the main is t.

पराचौन is not in the main is t. विनिवर्तित

विपरिवर्तित is not in the main is t. विनिवर्तित

विमुखीकृत is not in the main is t. स्थानाज्तराभिमुख is not in the main is t.

प्रतीप is not in the main is t. अपावृत्त is not in the main is t.

व्यावृत्त is not in the main is t. विनिवर्तित

३(ई) , पराचीन VS, etc, अर्वाच् For AV, etc, etc

(with the knobs) अधस्तान्निर्बोधम् in for t. everywhere

सर्वतोमुख ३(ई) VS, etc, etc t. from प्रतिनिवृत्त (३१)

etc, etc t. in all directions सर्वोच्च (in Gr t.)

in one direction सम्यच्च RV, Pr, Śākhār t. into सम्पन्न

(ifc) R t. into Amarāvati स्वर्गरीकृत Kathās t. inward

प्रत्यच्च (abt, etc, etc) t. of विनिहित

t. off from चालित (abl) in t. ३०, etc ३.३७ ,

अपरात (abl) in t. opposite पराचीन VS, etc

t. out बाहिष्कृत Mn, RV, etc, (o. c. etc. or pool t.)

बाह्यतर Mn 1. 30, (o. c. etc. or pool t.) बाह्यतर

Mn 1. 30, निष्कासित Vst, निष्काशित, निःसारित Mn, etc,

हताधिकार Mn, etc, प्राप्त W, यात Mn riv t. out

well सम्पन्न AV, etc over विपर्यस्त AitBr, etc t.

round पर्यावर्तित Mn, आवर्तित Mn riv, etc, आवृत्त ,

परिवृत्त Mn, Riv, etc also परिवृत्तक , to क्रूरयादि,

परिवर्तित Mn, Riv, etc, विवर्तित Mn, Riv, etc, विवृत्त,

सम्परिवृत्त Suar, निपरीत AśvGr, Riv, etc to निविष्ट

En, Eñ, etc, निवेशित

En, Eñ, etc, अञ्च

only i.c

स्थित एवम्, एवं, उपसंक्रान्त एवम् t. to all

directions प्राञ्च

(with विधत्.) EV t.

southwards दक्षिणावर्त्तक f(इका) 13, 40.23,

13, 40.23, 1.3.964 t. together सम्यञ्च IV, Vr, under t.

to the left वामनत एवम्, सव्यावृत्त Kātyā, Maus t.

to the north उदञ्च or उदञ्च f(īcī) AV, VS, Vr,

En, Eñ, etc t. to the right दक्षिणावर्त्तक f(इका) 13,

13, Ag 40.23, En 1.3.964 t. to the southeast प्राग्दक्षि

25.3 , उपस्थित R, धृत R, R, प्रणयिन् , प्रीहित

(ifc) Kālid, BHF, विषक्त (loc or comp) R, R, etc

t. towards all सर्वद्वयम् Vor t. towards each other

सम्यक् IV, VS, Br t. towards persons so as to place

them on one's right प्रदक्षिणकृ प्रदक्षिणप्रकृ. towards the

उदीचीन
gods देवद्वयम् () IV t. towards the north

AV, AitBr, ŚBr t. towards that कश्चिच्च (कश्चित्) IV 1.

164.17 t. up उद्धृत , उद्धृत R, R, etc, उद्धृत

R, Tak 92, Kathās t. upwards ऊर्ध्वमुख R, R, etc ,

उद्धृत Kathis, उद्धृत MMh, Śak, Mit, etc, उद्धृत,

उद्धृत f(īcī) MW 2.15.3, 13.36.22, ChUp, etc, उद्धृतमुख

f(ई) Bīlar, उद्धृत MMh, R, Ragh, Pañcat, etc well t.

सुवर्तित R well t. back सुप्रत्यय f(तीच्य) VS who is t. inward

is t. inwards अन्तर्गामिमनस्, अन्तर्गतमनस्.

to be turned away प्रणोद्य MM, लृज्य MW

to be t. back निवर्त्य, परावर्त्य W to be t. out

निष्कासनीय Katyā, loc, निष्काशनीय to be t. round

आवर्तनीय to be t. upon आनिधातव्य (loc) Car the being

t. towards the east (of sacrificial vessels) ग्रामतूलता

Prayogar difficult to be t. back (flying army) दुर्निवृत्त्ये

12h 6.145, दुर्निवृत्त 12h 13.3504 difficult to be t. (from

an opinion etc) दुरावर्ते 12h 12.597 not to be t. away

(as a guest) अप्रणयेय 12h 3.105, Gaut .

having turned आवृत्त्य ind p having t. round

स्थिरित्वा ind 12h 3.105, Gaut having t. towards उपानृत्य

ind p .

caused to turn back from anything विवर्तित MBh

made to t. away व्यावर्तित MW so as to t. back towards

अभिवर्तितम् ind (acc) TS, ŚBr, Kāth .

turning away from अपावृत्य ind p (with abl)

AV 12.2.34 t. back उपपत्य्य ind p ŚBr t. down

आवर्त्य ind p t. one's self towards अभ्यावृत्य ind

p (acc) MBh 5.4128 t. round उद्धृत्य BhP 10.13.56,

उपपत्य्य ind p ŚBr t. towards आवृत्य ind p .

